

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANA SANAT DALI
ANA SANAT DALI

KIRŞEHİR'E AİT KÜLTÜREL ÖGELERİN ÇOCUK
KİTAPLARINDA YANSIMASI

Fatma YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2026

©2026-Fatma YILMAZ

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANABİLİM DALI
ANA SANAT DALI

KIRŞEHİR'E AİT KÜLTÜREL ÖGELERİN ÇOCUK
KİTAPLARINDA YANSIMASI

THE REFLECTION OF CULTURAL ELEMENTS OF
KIRŞEHİR İN CHILDREN'S BOOKS

Hazırlayan
Fatma YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Sevtap YILDIZ

KIRŞEHİR-2026

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı yüksek lisans öğrencisi, Fatma YILMAZ tarafından hazırlanan “Kırşehir’e Ait Kültürel Ögelerin Çocuk Kitaplarında Yansıması” adlı tez çalışması 14.01.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Dr. Öğr. Sevtap YILDIZ

(İmza)

Üye

Doç. Dr. Dilek ÖCALAN

(İmza)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi. Saliha BOZER BAYRAKTAR

(İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../20..

(İmza)

Unvanı Adı Soyadı

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../20..

Öğrencinin Adı Soyadı

İmza

ÖZET

KIRŞEHİR'E AİT KÜLTÜREL ÖGELERİN ÇOCUK KİTAPLARINDA YANSIMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Fatma YILMAZ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sevtap YILDIZ

2025 – 82

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı

Ana Sanat Dalı

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi. Sevtap YILDIZ

Doç. Dr. Dilek ÖCALAN

Dr. Öğr. Üyesi. Saliha BOZER BAYRAKTAR

Yedek

Doç. Dr. Uğur YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Mine DEĞİRMENCİ AYDIN

Bu çalışmanın amacı, Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuklara yönelik hazırlanan özgün bir resimli hikâye aracılığıyla nasıl aktarılabilceğini ortaya koymaktır. Kültür, bireyin kimlik oluşumunda önemli bir yere sahip olup, çocukluk dönemi kültürel değerlerin tanınması ve içselleştirilmesi açısından kritik bir süreçtir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı ve özellikle resimli hikâyeler, çocukların ilgisini çeken anlatım biçimleri sayesinde kültürel aktarımda etkili bir araç olarak değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında Kırşehir'e özgü kültürel öğeler belirlenmiş ve bu öğeler temel alınarak çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun, özgün bir resimli hikâye oluşturulmuştur. Hikâyede Kırşehir'in yerel yaşamına, kültürel değerlerine ve simgesel unsurlarına yer verilmiş; anlatımda sade, anlaşılır ve çocuk merkezli bir dil kullanılmıştır. Metin ile görseller bir bütün olarak ele alınmış, görsellerin kültürel öğeleri somutlaştırarak anlatımı desteklemesi amaçlanmıştır. Hazırlanan resimli hikâye, yerel kültürün çocuklara aktarılmasında eğitici ve farkındalık oluşturu bir araç olarak değerlendirilmiştir. Çalışma, çocukların kendi yaşadıkları ya da tanımadıkları bir kentin kültürel mirasını hikâye yoluyla tanımlarınının, kültürel farkındalık ve

aidiyet duygusunun gelişimine katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu tez, Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk edebiyatı aracılığıyla aktarılabilceğini göstermesi bakımından önem taşımakta; yerel kültürü temel alan resimli hikâye çalışmalarına örnek oluşturması açısından alana katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, kültürel öğeler, çocuk edebiyatı, resimli hikâye, yerel kültür, kültürel aktarım

ABSTRACT

NAME OF THESIS

M.Sc.Thesis

Preparer: Fatma YILMAZ

Advisor : Assist. Prof. Dr. Sevtap YILDIZ

2025-82

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Traditional Turkish Handicrafts

Department

Major Field of Art Science

Jury

Assist. Prof. Dr. Sevtap YILDIZ

Assist. Prof. Dr. Dilek ÖCALAN

Assist. Prof. Dr. Saliha BOZER

Assist. Prof. Dr. Uğur YILDIZ

Assist. Prof. Dr. Mine DEĞİRMENCİ AYDIN

The aim of this thesis is to present how cultural elements belonging to the city of Kırşehir can be conveyed to children through an original illustrated story. Culture plays an essential role in the formation of individual identity, and childhood is a critical period for recognizing and internalizing cultural values. In this context, children's literature, particularly illustrated stories, serves as an effective medium for cultural transmission due to its visual and narrative features that attract children's interest.

Within the scope of the study, cultural elements specific to Kırşehir were identified and used as the basis for creating an original illustrated children's story. The story was written in accordance with children's age and developmental characteristics and presented local cultural values through a simple, clear, and child-centered language. Visual elements were designed to support the narrative and to concretize cultural features, enabling children to better understand and engage with the content.

The study emphasizes that illustrated stories can function as an educational and awareness-raising tool in introducing local culture to children. Presenting cultural heritage through storytelling contributes to children's cultural awareness and sense of belonging. This thesis is significant in demonstrating that cultural elements specific to Kırşehir can be effectively transferred through children's literature and in providing an example for future illustrated story practices based on local culture.

Keywords: Kırşehir, cultural elements, children's literature, illustrated story, cultural transmission

ÖN SÖZ

Bu tez, Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk kitaplarında nasıl ele alındığını ve yansıtıldığını incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında çocuk edebiyatının önemli bir araç olduğu düşüncesinden hareketle, çalışmada yerel kültürel değerlerin çocuk kitapları aracılığıyla çocuklara nasıl sunulduğu ele alınmıştır. Bu bağlamda Kırşehir'in tarihî, folklorik ve toplumsal unsurlarının çocuk edebiyatındaki temsilleri analiz edilmiştir.

Araştırma sürecinde, çocuk kitaplarının yalnızca edebî birer ürün değil, aynı zamanda kültürel aktarımı sağlayan eğitsel araçlar olduğu görülmüştür. Yerel kültür öğelerinin çocuk kitaplarında yer almasının, çocukların yaşadıkları çevreyi tanımaları, kültürel kimlik geliştirmeleri ve aidiyet duygusu kazanmaları açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sevtap Yıldız'a ve değerli jüri üyelerine teşekkür ederim. Manevi desteklerini her zaman hissettiren eşim Tahsin Yılmaz ve kızım Adensuna Yılmaz'a, aileme ve arkadaşlarıma da teşekkür ederim. Bu tezin, çocuk edebiyatı ve yerel kültür alanında yapılacak çalışmalara katkı sağlaması temennisıyla...

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
RESİMLER LİSTESİ.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	ix
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2
1.2.Kültür ve Kültürel Aktarım.....	3
1.2.1. Kültürel Miras ve Kültürel Miras Unsurları.....	5
1.2.2.Çocukluk Döneminde Kültürel Aktarım	6
1. 3. Kırşehir'in Kültürel Unsurları	7
2. BÖLÜM II	
LİTERATÜRDE ÇOCUK DÜNYASININ EDEBİYATTA VE ÇOCUK KİTAPLARINDA YANSIMASI.....	27
2.1. Çocuk edebiyatı	27
2.1.1. Kapak Tasarımı.....	28
2.1.2. Kitap Boyutu ve Biçimi.....	29
2.1.3. Kağıt Türü.....	29

2.1.4. Sayfa Düzeni.....	29
2.1.5. Yazı Karakteri ve Punto.....	29
2.1.6. Resimler.....	30
2.2.1. Tema.....	30
2.2.2. Konu.....	31
2.2.3. Karakterler.....	31
2.2.4. Dil ve Anlatım.....	31
2.2.5 İleti.....	31
2.2.6. Kurgu.....	32
2.3. Resimli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişimindeki Rolü.....	33
2.4. Çocuk Kitaplarında Resimleme Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar.....	35
BÖLÜM III.....	38
Yöntem.....	38
BÖLÜM IV.....	39
Uygulama Temelli Yapılan Çalışma.....	39
BÖLÜM V.	58
Sonuç ve Öneriler.....	58
KAYNAKÇA.....	61
ÖZGEÇMİŞ.....	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Kitapta bulunan dış tasarım unsurları27

Şekil 2. Kitapta bulunan iç yapı unsurları29

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

<i>Görsel 1. Kırşehir Ahi Evran Camii.....</i>	<i>8</i>
<i>Görsel 2. Cacabey Cami.....</i>	<i>10</i>
<i>Görsel 3. Kesikköprü.....</i>	<i>12</i>
<i>Görsel 4. Aşıkpaşa Türbesi</i>	<i>13</i>
<i>Görsel 5. Süleyman Türkmani Türbesi</i>	<i>14</i>
<i>Görsel 6. Alaaddin Camii.....</i>	<i>15</i>
<i>Görsel 7. Mucur Yer altı şehri</i>	<i>15</i>
<i>Görsel 8. Neşet Ertuş Kültür Sanat Merkezi</i>	<i>16</i>
<i>Görsel 9. Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi</i>	<i>17</i>
<i>Görsel 10. Seyfe Gölü Kuş Cenneti</i>	<i>19</i>
<i>Görsel 11. Seyfe Gölü Son hali</i>	<i>20</i>
<i>Görsel 12. Neşet Ertuş.....</i>	<i>22</i>
<i>Görsel 13. Muharrem Ertuş</i>	<i>23</i>
<i>Görsel 14. Abdallık geleneği temsili.....</i>	<i>24</i>
<i>Görsel 4.1. Çocuk kitabı kapak görseli.....</i>	<i>38</i>
<i>Görsel 4.2.....</i>	<i>39</i>
<i>Görsel 4.3.....</i>	<i>40</i>
<i>Görsel 4.4.....</i>	<i>41</i>
<i>Görsel 4.5.....</i>	<i>42</i>
<i>Görsel 4.6.....</i>	<i>43</i>

<i>Görsel 4.7</i>	45
<i>Görsel 4.8</i>	47
<i>Görsel 4.9</i>	48
<i>Görsel 4.10</i>	49
<i>Görsel 4.11</i>	50
<i>Görsel 4.12</i>	52
<i>Görsel 4.13</i>	53
<i>Görsel 4.14</i>	55

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

Açıklamalar

TDK

Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Kültür toplumların tarihteki birikimleri, gelenek görenek, değerlerini ifade eden en baş unsurlardandır. Kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarmak toplumların sürekliliği açısından büyük öneme sahiptir. Kültürü aktarmada çocukluk çağı kimlik ve ait olma duygusunun şekillenmeye başladığı evre olarak kritiktir. Bu sebeple çocuklara göre hazırlanan yayınlar kültürel aktarımda en etkili araçlardır.

Çocuk kitapları okuma becerisini geliştiren metinler olmasının yanı sıra çocukların yaşadıkları çevredeki coğrafyayı tanıyarak kültürel kimliklerini fark etme ve toplumdaki değerlere ilişkin bilin ve farkındalık kazanmaya katkı sağlayan önemli eğitim materyallerindedir. Yerel kültür bağlamında çocuk kitapları çocuğun yaşadığı çevreyle bağ kurmalarını kolaylaştırarak kültürel aidiyet duygusunu güçlendirmektedir.

Anadolu'nun zengin kültürel merkezlerinden olan Kırşehir tarihi geçmişi, gelenek, halk sanatı, el sanatı ve sosyal yapısıyla çeşitlilik arz etmektedir. Ahilik geleneği halk müziği, motifler, sözlü kültür Kırşehir'in kültürel kimliğini oluşturur. Bu unsurların çocuk kitapları aracılığıyla aktarımı yerel kültürün sürdürülebilirliğinde önem kazanmaktadır. Bu çalışmada Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk kitaplarında aktarımını ele almıştır. Kırşehir yöresindeki kültürel miras öğelerinin metin ve görsellerle bütünleşerek kültürel değerlerin temsili kültürel farkındalığa katkı sağlamaktadır. Böylece çocuk edebiyatında yerel kültür aktarımı ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Kırşehir kültürel mirasın çocuklara yönelik ele alınması yerel değerlerin tanıtımının yanı sıra çocukların kendi kültürel kökleriyle bağ kurmasına da olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda bu çalışma Kırşehir örneği üzerinden değerlendirmeyi hedeflemiştir.

Bu çalışmanın amacı, Kırşehir'e özgü kültürel öğeleri temel alan bir çocuk kitabı geliştirmek ve bu kitap aracılığıyla yerel kültürün çocuklara uygun bir anlatım diliyle aktarılabilirliğini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında Kırşehir'in tarihsel, toplumsal ve folklorik özellikleri çocukların yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak seçilmiş, bu öğeler kurmaca bir anlatı içinde yapılandırılarak çocuk kitabı formatına dönüştürülmüştür. Çalışmanın amacı yalnızca bir çocuk kitabı üretmek değil, aynı zamanda yerel kültürel unsurların çocuk edebiyatı yoluyla nasıl somutlaştırılabileceğini ve eğitsel bir içeriğe dönüştürülebileceğini göstermektir. Bu doğrultuda geliştirilen çocuk kitabı ile kültürel aktarımın desteklenmesi, çocuklarda yaşadıkları çevreye ve yerel değerlere yönelik farkındalık oluşturulması ve çocuk edebiyatının kültürel sürekliliğin sağlanmasındaki rolüne dikkat çekilmesi hedeflenmektedir.

Bu araştırma, Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk edebiyatı aracılığıyla aktarılmasına yönelik uygulama temelli bir çocuk kitabı geliştirilmesi bakımından alana özgün katkılar sunmaktadır. Çalışma kapsamında geliştirilen çocuk kitabı, yerel kültürel unsurların çocukların gelişim özelliklerine uygun biçimde ele alınabileceğini ortaya koyarak kültürel aktarım sürecine somut bir örnek teşkil etmektedir. Araştırma, çocuk edebiyatında yerel kültür öğelerinin kullanımına yönelik sınırlı sayıdaki çalışmaya yeni ve özgün bir ürün kazandırması açısından önem taşımaktadır. Bu yönüyle çalışma, çocuk kitaplarında kültürel öğelerin nasıl seçileceği, yapılandırılacağı ve sunulacağına ilişkin araştırmacılara ve uygulayıcılara yol gösterici nitelikte bir model sunmaktadır. Geliştirilen çocuk kitabı, öğretmenler ve eğitimciler için kültürel değerlerin öğretiminde kullanılacak alternatif bir eğitsel materyal niteliği taşımaktadır. Kitap, özellikle kültürel farkındalık, yerel kimlik bilinci ve değerler eğitimi kapsamında eğitim ortamlarında kullanılacak bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

1.1.Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırma, Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk kitaplarında yansıtılmasını amaçlayan uygulama temelli bir çalışma olup geliştirilen çocuk kitabı ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında ortaya konulan ürün, belirlenen amaçlar, hedef yaş grubu ve kazanımlar doğrultusunda hazırlanmış olup Kırşehir kültürüne ait tüm maddi ve manevi unsurları kapsama iddiası taşımamaktadır.

Çalışmada ele alınan kültürel öğeler; Kırşehir'e özgü gelenekler, değerler, mekânlar ve yerel yaşamla ilişkili seçilmiş unsurlar çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu nedenle, kültürel öğelerin seçiminde belirli bir sınırlama yapılmış ve tüm kültürel çeşitlilik ürüne yansıtılmamıştır. Ayrıca kültürel öğelerin çocuk kitabında sunuluş biçimi, hedef yaş grubunun gelişim özellikleri dikkate alınarak sadeleştirilmiş ve uyarlanmıştır. Bu durum, kültürel unsurların ayrıntılı ve derinlemesine ele alınmasını sınırlandırmıştır.

Geliştirilen çocuk kitabının değerlendirilmesi, belirlenen ölçütler ve uzman görüşleri doğrultusunda gerçekleştirilmiş olup uygulamanın geniş ölçekli bir örneklem üzerinde denenmemiş olması araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte kitap, sınırlı bir uygulama süreci çerçevesinde değerlendirilmiş; uzun vadeli kullanımına

ve farklı eğitim ortamlarındaki etkilerine ilişkin veriler araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

1.2.Kültür ve Kültürel Aktarım

Kültür kavramı sosyal bilimlerde tartışılan konular arasındadır. Farklı disiplinler çeşitli şekilde ele almıştır. Edebiyat, tarih, sosyoloji ve eğitim gibi alanlar kültürü insan yaşamının içerisinde oluşturulan ve paylaşılan değerler bütünüdür. Bu bağlamda kültür sadece maddi unsur değil yanı sıra inanç, gelenek, düşünme biçimleri ve davranışları da kapsamaktadır (Güvenç, 2010).

Kültür bireyin içinde yaşadığı toplumun öğretileri ve zamanla içselleştirilen bir yapıdır. Kişi içine doğduğu aile ve çevresiyle etkileşimi sayesinde kültürle alakalı kodları öğrenir ve kodlarla da evreni anlamlandırır. Bu açıdan kültür bireysellikten ziyade daha çok toplumsal bir yapı olarak da karşımıza çıkmaktadır (Erkal, 2016).

Türk Dil Kurumu [TDK] tanımına göre kültür “tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada ve sonraki nesillere aktarmada kullanılan araçların bütünü” şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2023). Bu tanımda kültürün sadece geçmişle ilgili değil, süreklilik taşıyan bir aktarımla varlığını sürdürmektedir.

Kültür toplumun kimliklerini oluşturmada temel unsurlar arasındadır. Toplumsal kimlik bireyin kendisini ait hissettiği değerlerle şekle bürünmektedir. Bu sebeple kültür sadece bireysel davranış değil, yanı sıra toplumsal aidiyet duygusu da belirlemektedir (Kaplan, 2018).

Kültürün birçok özelliği vardır fakat en önemli özelliği öğrenilmiş olmasıdır. Kültürel değerler kalıtımla değil sosyal öğrenme ile aktarılmaktadır. Bu durum kültürün eğitim ve sosyallikle doğrudan ilişkisini göstermektedir (Erkal, 2016).

Kültürün bir başka özelliği dinamik olmasıdır. Toplumsal değişimler yaşandıkça kültürde de değişimler olmakta ve bu değişim kültürün yok olması anlamına gelmez. Kültür geçmişten geleni korur yeni gelenleri de bünyesine alarak koşullara uyum sağlamaktadır. Böylece kültürün sürekliliği de gerçekleşmektedir (Güvenç, 2010).

Kültür yaşanan bir olgudur. Bir toplumun bireyleri ortak inanç değer ve anlam çevresinde birleşmektedir. Bu ortaklık toplumda düzen sağlamanın yanı sıra bireylerin birbirini anlamasında da önemli rol üstlenmektedir. Kültür, bireylerin toplumsal yaşam içerisinde dünyayı algılama, yorumlama ve bu doğrultuda davranış geliştirme biçimlerini belirleyen temel bir toplumsal yapı olarak değerlendirilmektedir. Toplumların tarihsel süreç içerisinde

ürettikleri maddi ve manevi değerler, kültür aracılığıyla bireylere aktarılmakta ve toplumsal düzenin sürekliliği bu değerler üzerinden sağlanmaktadır. Kültür, biyolojik yollarla aktarılan bir özellik olmayıp bireyin içinde bulunduğu toplumsal çevre aracılığıyla öğrendiği ve edindiği bir sistemdir; bu yönüyle aile, eğitim kurumları, sosyal çevre ve diğer toplumsal kurumlar kültürel aktarımın temel kanalları olarak öne çıkmaktadır (Kroeber ve Kluckhohn, 1952). Ziya Gökalp, kültürü toplumun bireye kazandırdığı değerler bütünü olarak tanımlamakta ve kültürel yapının bireysel tercihlerden ziyade toplumsal uzlaşma temelinde şekillendiğini vurgulamaktadır (Gökalp, 2019). Bu bağlamda kültür, bireysel bir olgu olmaktan çok kolektif bir nitelik taşımakta; toplum üyeleri tarafından paylaşılan ortak değerler, normlar ve anlam sistemleri aracılığıyla varlık kazanmaktadır. Türk sosyoloji literatüründe kültürün bu yönü, toplumsal bütünleşmenin ve kimlik oluşumunun temel unsurlarından biri olarak ele alınmaktadır. İbrahim Kafesoğlu, kültürü bir milletin tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu ortak hayat tarzı olarak değerlendirmekte ve kültürel değerlerin toplumun sürekliliğini sağlayan başlıca unsur olduğunu belirtmektedir (Kafesoğlu, 2014). Kültür aynı zamanda toplumsal yaşamı düzenleyici bir işleve sahiptir; değerler ve normlar aracılığıyla birey davranışlarını yönlendirmekte ve sosyal ilişkilerin belirli bir düzen içerisinde sürdürülmesine katkı sağlamaktadır. Geert Hofstede, kültürü bireylerin düşünme, hissetme ve davranma biçimlerini yönlendiren zihinsel programlar bütünü olarak tanımlayarak kültürün toplumsal davranışlar üzerindeki belirleyici etkisine dikkat çekmektedir (Hofstede, 2011). Bununla birlikte kültür, süreklilik gösteren bir yapı olmakla birlikte değişime de açık, dinamik bir özellik sergilemektedir. Toplumlar geçmişten devraldıkları kültürel mirası tamamen muhafaza etmek yerine, değişen sosyal, ekonomik ve teknolojik koşullara bağlı olarak bu mirası yeniden yorumlamakta ve dönüştürmektedir. Anthony Giddens, kültürü toplumsal yapı ile bireysel eylem arasındaki ilişkiyi kuran bir mekanizma olarak ele almakta ve kültürel unsurların sosyal yapının yeniden üretilmesindeki rolünü vurgulamaktadır (Giddens, 2013). Türk düşünce hayatında kültür, toplumsal hafızanın taşıyıcısı olarak ele alınmakta ve kuşaklar arası aktarımın önemine dikkat çekilmektedir. Cemil Meriç, kültürü bir toplumun hafızası olarak nitelendirmekte ve kültürel kopuşların toplumsal kimlik üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabileceğini ifade etmektedir (Meriç, 2016). Kültürün sembolik boyutu da bu süreçte önemli bir yer tutmakta; dil, gelenekler, ritüeller, dini semboller ve törenler aracılığıyla toplumun ortak anlam dünyası görünür hâle gelmektedir. Bu semboller, bireylerin topluma aidiyet duygusu geliştirmesine ve ortak bir kimlik bilinci kazanmasına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak kültür; öğrenilen, paylaşılan, aktarılan,

değişime açık ve toplumsal yaşamı düzenleyen çok boyutlu bir yapı olarak birey ile toplum arasındaki etkileşimin temelini oluşturmakta ve toplumsal sürekliliğin sağlanmasında merkezi bir rol üstlenmektedir (Gökalp, 2019; Kafesoğlu, 2014; Hofstede, 2011; Giddens, 2013).

1.2.1.Kültürel Miras ve Kültürel Miras Unsurları

“Kültürel miras toplumun geçmişten alıp, gelecek nesillere aktarmayı hedeflediği değerleri ifade etmektedir. Kültürel miras somut ve somut olmayan diye iki başlıkta ele alınır (Oğuz, 2013) ”.

Kültürel miras, yalnızca fiziksel varlıklardan ibaret olmayıp toplulukların kimliklerini yansıtan uygulama ve bilgi sistemlerini de kapsamaktadır (UNESCO, 2003).

UNESCO (2023) göre kültürel miras unsurları

Somut Kültürel Miras	Soyut (Somut Olmayan) Kültürel Miras
“Tarihî yapılar ve anıtlar	Sözlü anlatımlar ve ifade biçimleri (dil dâhil)
Arkeolojik alanlar	Gösteri sanatları (müzik, dans, tiyatro vb.)
Sit alanları	Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve festivaller
Kültürel peyzajlar	Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar
Taşınır kültür varlıkları (heykel, tablo, yazma eserler, arkeolojik buluntular)	El sanatları geleneği”

Somut olmayan kültürel miras toplumun kültürel belleğinin oluşmasında en canlı etkidir. Günlük yaşamın pratiklerinde varlığını sürdüren ve kuşaktan kuşağa aktarılan miras bu mirastır. Somut olmayan kültürel mirasın korunup yaşatılması ve sürekliliğinin sağlanması önem taşımaktadır (Öcal, 2019).

Kültürel değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasını sağlayan süreç kültürel aktarım sürecidir. Bu süreçte bireyin toplumsallaşmasıyla da doğrudan bağlantılıdır. Aile, eğitim kurumları, çevre ve kitle iletişim araçları kültür aktarımında temel araçlar arasındadır. Bu araçlar

vasıtasıyla birey, toplumun değer ve normlarını öğrenip içselleştirmektedir (Erkal, 2016). Geleneksel toplumda kültürün aktarımı büyük ölçüde sözlü ürünler aracılığıyla gerçekleşmiştir. Masallar, halk hikayeleri, atasözleri, destanlar önemli rol üstlenmiştir. Modern toplumlarda kitaplar, dergiler, dijital yayınlar yazılı ve görsel kültür öğeleri öne çıkmıştır (Yıldız, 2014).

Kültürel aktarımın etkili olabilmesi için aktarılacak olan kültürel içeriklerin hedef kitlenin yaş, ilgi ve gelişim düzeyine uygun olması gereklidir. Özellikle çocuklara yönelik içeriklerde dilin sade olması, anlatımın açık ve net, somut öğelerle yapılması önem taşımaktadır. Bu noktada çocuk kitapları kültür aktarmada planlı olarak olanak sağlamaktadır (Sever, 2013).

1.2.2.Çocukluk Döneminde Kültürel Aktarım

“Bireyin kişilik gelişimi ve kültürel aktarımda çocukluk dönemi önemli bir evredir. Bu dönemde çocukların değer kazanması, ilerleyen yaşlarda toplumsal davranışlarını ve dünyayı algılama biçimlerini etkilemektedir (Sever, 2013)”. “Çocuklara yönelik kültür aktarımında kullanılan araçların niteliği de önem taşımaktadır. Çocuk kitapları, hem kültürel işlevi sağlar hem de eğitimde sunulan önemli materyaller arasındadır. Bu kitaplar vasıtasıyla aktarılan kültürel öğeler çocuğun hayal dünyasını zenginleştirerek kültürel farkındalığa da katkı sağlar (Güleryüz, 2015)”.

Çocuk kitaplarında yerel kültürel öğelerin yer alması, çocuğun yaşadığı çevreyi tanıma, kendi kültürünün kökleriyle bağdaşmasını kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda Kırşehir’e ait kültürel unsurların çocuk kitaplarıyla aktarımı yerel kültürün korunup, bilinçli şekilde geliştirilmesinde önemli işlevdedir.

Kültürel aktarımda çocuk kitapları eğitselliğin yanı sıra estetik bir işleve de sahiptir. Kültürel unsurların metin ve görseller aracılığıyla sunulması çocukların ilgisini çeker ve öğrenmeyi kalıcı hale getirir (Güleryüz, 2015).

Çocuk kitapları Kırşehir’e özgü kültürel değerlerin sade ve anlaşılır kılmasını mümkün kılar. Metinlerdeki karakterler, olaylar, mekanlar aracılığıyla çocuklar kentin kültürüyle tanışma fırsatı bulur. Bu durum, çocukların kültürel kimlik geliştirme sürecini de olumlu yönde etkilemektedir. Bu çerçevede Kırşehir kültürü çocuk kitapları vasıtasıyla süreklilik kazanacak ve çocuklarda farkındalık oluşması açısından önemli bir araştırma alanı olarak değerlendirilmektedir.

1.3. Kırşehir'in Kültürel Unsurları

1.3.1. Kırşehir'in Tarihsel ve Kültürel Gelişimi

“Kırşehir ve yakın çevresinde insan yerleşiminin çok eski dönemlere uzandığı, bölgede yapılan arkeolojik çalışmalar sayesinde anlaşılmaktadır. Özellikle höyüklerde elde edilen buluntular, bu alanın Tunç Çağı'ndan itibaren yerleşim gördüğünü ortaya koymaktadır. Tarihsel süreçte Kırşehir farklı adlarla anılmıştır. Antik dönem kaynaklarında Parnassos ve Makissos isimleriyle geçen şehir, Roma ve Bizans dönemlerinde Kapadokya bölgesi içerisinde önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Bizans döneminde Justinianopolis adı verilen kentte dinî yapılar ve kaya oyma mekânlar inşa edilmiştir. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türklerin Anadolu'da kalıcı hâle gelmesiyle birlikte Kırşehir de Türk egemenliği altına girmiştir. Selçuklu döneminde gelişen şehir, Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine girdikten sonra sosyal ve ekonomik açıdan önem kazanmıştır. Bu süreçte Kırşehir, Ahilik teşkilatının merkezlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Ahi Evran'ın Kırşehir'de faaliyet göstermesiyle birlikte şehir, esnaf ve zanaatkâr örgütlenmesinin en güçlü örneklerinden birine sahne olmuştur. Ahilik anlayışı, şehir yaşamında dayanışma, dürüstlük ve üretim ahlakını ön plana çıkarmıştır. Aynı dönemde Âşık Paşa gibi önemli şahsiyetler de Kırşehir'in kültürel hayatına katkı sağlamıştır (Seçilmiş ve Atılgan, 2000)”.

“Cumhuriyet döneminde idari statüsünde değişiklikler yaşayan Kırşehir, 1957 yılında yeniden il olmuştur. Günümüzde şehir, tarihî geçmişi ve kültürel birikimiyle Orta Anadolu'nun önemli merkezlerinden biri olmayı sürdürmektedir (Seçilmiş ve Atılgan, 2000)”.

1.3.2. Kırşehir'de Mekânsal Kimliğin Oluşumu

Kırşehir'in mekânsal kimliği, tarih boyunca farklı medeniyetlerin bıraktığı izlerin bir araya gelmesiyle şekillenmiştir. “Anadolu'nun ortasında yer alan bu şehir, coğrafi konumu itibarıyla hem doğu hem batı kültürlerinin etkileşim alanında kalmış; bu durum, kentin fiziksel ve kültürel yapısına derinlik kazandırmıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden itibaren şehirde inşa edilen dini, bilimsel ve sivil yapılar, sadece birer mimari unsur değil, aynı zamanda toplumsal belleğin ve kimliğin mekânsal ifadesi hâline gelmiştir (Yalman,

Görsel 1. Kırşehir Ahi Evran Cami (Kültür Bakanlığı Arşivi)

“Kırşehir merkezinde konumlanan bu cami 1482 yılında inşa edilmiştir. Yapı Ahilik teşkilatı kurucusu Ahi Evran-ı Veli adını yaptırılmış, tekke ve zaviye rolünde de olup çok işlevli dini ve sosyal bir merkez haline gelmiştir (Erdoğan, 2019)”. Türbe mekanı üst katta caminin kuzey kısmında yer almakta ve buraya merdivenle çıkılmaktadır. Bu yerleşim ibadet alanı ile manevi önderin makamı arasında hiyerarşik bir sembol oluşturmuş ve mekanın tasavvufî düşünceye yansımaları ortaya koymuştur (Köse, 2017). “Bu cami dini unsurların yanı sıra Ahilik sisteminin etik ve toplumsal ilkelerinin de uygulamaya geçirildiği merkez olarak da önemlidir. Ahilik anlayışının temeli “eline, beline diline sahip ol” ilkesi toplumsal hayata aktarmada esnaf toplantıları, meslek yeminleri burada yapılmıştır (Yalman, 2015)”.

“Selçuklu devrinde Anadolu şehirlerinde görülen Ahî teşkilatı, yalnızca bir esnaf birliği değil; aynı zamanda ahlâkî, dinî ve sosyal bir dayanışma kurumudur.” (Kafesoğlu 2014, s. 241).

Anadolu Selçuklu Devleti döneminde şehirleşmenin ilerlemesi, esnaf ve zanaatkarların örgütlenmesini zorunlu hâle getirmiştir. Bu süreçte ortaya çıkan Ahîlik, yalnızca ticari ilişkileri düzenleyen bir yapı olmayıp, bireylerin ahlâkî ve dinî eğitimini de amaçlayan bir kurumdur. Selçuklu yönetimi tarafından kurulan kervansaraylar ve pazar yerleri, ticaretin

güvenli biçimde yapılmasını sağlamış ve Ahî teşkilatının şehirlerde yayılmasına imkân tanımıştır.

Ahîler, şehir ekonomisinde kalite ve dürüstlük anlayışını yerleştirirken, aynı zamanda esnaf dayanışmasını güçlendirmiştir. Devlet otoritesinin zayıfladığı dönemlerde ise Ahî teşkilatı, şehir düzeninin korunmasında etkin bir rol üstlenmiştir.

1.3.2.2. Cacabey Medresesi

Cacabey Gök bilim Medresesi.

Cacabey Camii, Kırşehir il merkezinde yer alan ve Anadolu Selçuklu Dönemi'ne ait önemli bir mimari eserdir. Yapı, 1272 yılında Selçuklu emiri Nureddin Cibril bin Caca tarafından medrese olarak inşa edilmiştir (Eyice, 1993)”. “İnşa edildiği dönemde bir eğitim kurumu olarak kullanılan yapı, özellikle astronomi alanında verilen derslerle dikkat çekmiştir. Daha sonraki dönemlerde camiye dönüştürülen yapı, günümüzde de ibadet işlevini sürdürmektedir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023)”.

Görsel 2 Cacabey Camii

“Cacabey Camii, Anadolu’da bilimsel amaçla inşa edilmiş nadir Selçuklu yapılarından biri olarak kabul edilmektedir. Medrese olarak kullanıldığı dönemde gök bilimiyle ilgili çalışmaların yürütüldüğü, yapının mimari özelliklerinden de anlaşılmaktadır. Özellikle minaresinin rasathane işlevi gördüğü ve astronomik gözlemler için kullanıldığı yönünde değerlendirmeler bulunmaktadır (Aslanapa, 2007)”. Bu durum, Selçuklu Devleti’nin bilim ve eğitime verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Mimari açıdan yapı, Selçuklu taş işçiliğinin sade fakat etkileyici örneklerinden biridir. Kesme taştan inşa edilen cami, taç kapısı, geometrik süslemeleri ve yazı kuşaklarıyla dönemin sanat anlayışını yansıtmaktadır. İç mekânda yer alan mihrap ve diğer mimari unsurlar da Selçuklu estetik anlayışının izlerini taşımaktadır (Eyice, 1993).

Cacabey Camii, yalnızca dini bir yapı olarak değil, aynı zamanda bilim, eğitim ve mimarinin bir arada değerlendirildiği önemli bir kültürel miras olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde hem ibadet hem de kültürel ziyaret amacıyla kullanılan yapı, Kırşehir’in tarihî kimliğini yansıtan simge eserlerden biri olarak değerlendirilmektedir (T.C. Kültür ve

Turizm Bakanlığı, 2023). Bu yönüyle Cacabey Camii, Selçuklu Dönemi'nin bilimsel ve kültürel anlayışını günümüze taşıyan önemli bir tarihî yapı niteliğindedir.

1.3.2.3. Kesikköprü Köprüsü

Kesikköprü

Görsel Sahibi: Tanıtma Genel Müdürlüğü Arşivi,

Kesikköprü

Görsel Sahibi: Kırşehir İl Kültür ve Turizm

Görsel 3. Kesikköprü

Kırşehir'in yaklaşık 20 kilometre güneyinde, Kızılırmak üzerinde bulunan Kesikköprü, 1248 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde Atabeg İzzü'd-Din Muhammed tarafından inşa edilmiştir (Kültür Portalı, 2023). On üç gözlü taş yapısı, Selçuklu mühendisliğinin en güzel örneklerinden biridir. Sivri kemerli gözleri ve kesme taş işçiliğiyle dönemin yapı tekniğini yansıtır. Köprünün adı, 17. yüzyılda burada eşkıyaların kervan yollarını kesmesinden kaynaklanmıştır (Fikriyat, 2022). Kesikköprü, Anadolu ticaret yolları ağında önemli bir geçiş noktasıdır. Kırşehir'in ekonomik belleğinde “buluşma ve geçiş mekânı” olarak sembolik anlam taşır.

1.3.2.4. Aşık Paşa Türbesi

Görsel 4. Aşıkpaşa Türbesi

14. yüzyılın başlarında inşa edilen Aşık Paşa Türbesi, Anadolu’da Türkçeyi edebî bir dil hâline getiren mutasavvıf Aşık Paşa’ya aittir. “Garibnâme” adlı eseri, halk diliyle yazılmış ilk büyük Türkçe tasavvufi eserdir (Çınar, 2016). “Türbenin sade mimarisi, tevazu ve içsel derinliği simgeler. Yapı, Kırşehir’in kültürel tarihinde dil, tasavvuf ve halk bilincinin kesiştiği bir anıttır (Yalman, 2015)”. Aşık Paşa’nın temsil ettiği dil bilinci, Anadolu’da Türkçenin kimlik kurucu gücünü vurgular.

1.3.2.5. Süleyman Türkmani Türbesi

Görsel 5. Süleyman Türkmani Türbesi

14. yüzyılda inşa edilen Süleyman Türkmani Türbesi, Mevlevî geleneğiyle bağlantılı bir mutasavvıfa aittir. Türbe, Ahi Evran ve Aşık Paşa ile birlikte Kırşehir'in "tasavvuf üçgenini" oluşturur (Aksoy, 2021).

1.3.2.6. Alaaddin Camii

Kırşehir merkezinde yer alan Alaaddin Camii, 1230'lu yıllarda Selçuklu mimarisiyle inşa edilmiştir. Kesme taş yapısı, geometrik süslemeleri ve sade plan düzeniyle tipik bir Anadolu Selçuklu ibadet yapısıdır (Erdoğan, 2019). Cacabey Medresesi ve Ahi Evran Külliyesi ile birlikte Alaaddin Camii, inanç, bilim ve ahlakın mekânsal birlikteliğini oluşturur.

Alaaddin Camii

Görsel Sahibi: Kırşehir İl Kültür ve Turizm

Görsel 6 Alaaddin Camii

1.3.2.7. Mucur Yeraltı Şehri

Görsel 7 Mucur Yer altı şehri

Kırşehir'in Mucur ilçesinde yer alan bu yeraltı kompleksi Bizans dönemine aittir. İlk Hristiyan toplulukların baskılardan kaçmak için kullandığı bir sığınak olarak yapılmıştır (Tuncel, 2022). Kapadokya'daki Derinkuyu ve Kaymaklı yeraltı şehirlerine benzer yapısı, bölgedeki erken Hristiyan topluluklarının direniş ve özgürlük mücadelesinin somut izlerini taşır. Bu mekân, “inanç özgürlüğü” temasının tarihsel sembolüdür.

1.3.2.8. Neşet Ertaş Kültür Sanat Merkezi

Görsel 8. Neşet Ertaş Kültür Sanat Merkezi

Kırşehir'in çağdaş kültürel kimliğini yansıtan önemli yapılardan biri Neşet Ertaş Kültür Sanat Merkezi'dir. Bozlak geleneğinin güçlü temsilcilerinden Neşet Ertaş'a adanan bu merkez, sanatçının yaşamı, sanatsal üretimi ve kültürel mirasını belgeleyen bir kültür kurumu niteliği taşımaktadır. Merkez, yalnızca bir sergi alanı olmanın ötesinde, Anadolu halk müziği geleneğini gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlayan bir müze işlevi de görmektedir (Özdemir, 2019).

Merkezde yer alan sazlar, sahne kostümleri, kişisel eşyalar ve görsel-işitsel materyaller, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve aktarılması açısından önemlidir. Bu

materyaller, halk müziğinin icra ve üretim süreçlerine dair bilgiler sunarak ziyaretçilerin geleneksel müzik kültürünü daha yakından tanmasına olanak sağlamaktadır. Kaya'ya (2020) göre Neşet Ertaş Kültür Sanat Merkezi, halk müziği geleneğinin yaşatılmasına katkı sağlayan ve kültürel belleğin güçlenmesinde etkili olan bir kurumdur.

1.3.2.9. Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi

1986 yılında Japon Anadolu Arkeoloji Enstitüsü tarafından kurulan müze, Tunç Çağı'ndan Osmanlı dönemine kadar uzanan buluntular barındırır (Erdoğan, 2019). Kaman Kalehöyük, Türkiye'deki başarılı uluslararası kültürel işbirliği örneklerinden biri olarak kabul edilir. Bu müze, Kırşehir'in tarih öncesinden günümüze uzanan kültürel belleğini temsil eder.

Görsel 9. Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi

Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, Kırşehir'in Kaman ilçesine bağlı Çağırkan Köyü'nde yer alan ve Anadolu'nun çok katmanlı tarihini gözler önüne seren önemli bir kültür merkezidir. Müze, adını aldığı Kaman Kalehöyük'te yapılan uzun süreli arkeolojik kazılar sonucunda elde edilen buluntuların korunması ve sergilenmesi amacıyla kurulmuştur. Türkiye ile Japonya arasındaki bilimsel ve kültürel iş birliğinin somut bir ürünü olan bu müze, hem içerdiği eserler hem de mimari yapısıyla dikkat çekmektedir.

Müzenin en dikkat çekici özelliklerinden biri, höyük biçiminde tasarlanmış mimarisidir. Toprakla bütünleşen ve üzeri çimle kaplı olan bu yapı, ziyaretçiye bir müzeden çok tarihsel bir alanın parçası hissini verir. Bu mimari yaklaşım, arkeolojinin doğayla ve geçmişle olan bağını simgeler. Müzenin çevresinde yer alan Japon Bahçesi ve Prens Mikasa Anı Bahçesi ise Japon-Türk dostluğunu yansıtan önemli unsurlardır.

Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen eserler, Kalkolitik Çağ'dan Osmanlı Dönemi'ne kadar uzanan geniş bir zaman dilimini kapsar. Bu eserler arasında seramik kaplar, taş ve kemik aletler, mühürler, süs eşyaları ve günlük yaşamda kullanılan çeşitli objeler bulunmaktadır. Sergilenen buluntular, bölgede yaşamış farklı uygarlıkların kültürel, ekonomik ve sosyal yapıları hakkında önemli bilgiler sunar. Böylece ziyaretçiler, Anadolu'nun binlerce yıllık tarihsel sürecini kronolojik olarak takip edebilme imkânı bulur.

Müze yalnızca bir sergi alanı değil, aynı zamanda eğitici bir merkezdir. Öğrencilere ve ziyaretçilere yönelik düzenlenen arkeoloji atölyeleri, seminerler ve etkinlikler sayesinde tarih bilinci canlı tutulmaktadır. Bu yönüyle Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, geçmişi günümüzle buluşturan ve kültürel mirasın korunmasına katkı sağlayan önemli bir kurumdur.

1.3.2.10.Seyfe Gölü Kuş Cenneti

Görsel 10. Seyfe Gölü Kuş Cenneti

Seyfe Gölü, İç Anadolu Bölgesi'nde Kırşehir il sınırları içerisinde yer alan ve doğal zenginliğiyle öne çıkan önemli bir sulak alandır. Kapalı havza özelliğine sahip olan bu göl, özellikle barındırdığı kuş türleri nedeniyle “kuş cenneti” olarak anılmaktadır. Doğal yapısı ve ekolojik değeri sayesinde Seyfe Gölü, Türkiye'nin korunması gereken önemli alanları arasında yer almaktadır.

Göl, yılın belirli dönemlerinde geniş bir alana yayılırken, yaz aylarında su seviyesinin düşmesiyle tuzlu ve çamurlu bir görünüm kazanır. Bu doğal değişim, gölün ekosisteminin bir parçasıdır. Seyfe Gölü'nün en dikkat çekici özelliği, başta flamingolar olmak üzere birçok göçmen kuş türüne ev sahipliği yapmasıdır. Turna, angıt, kılıçgaga ve çeşitli ördek türleri gölde sıkça gözlemlenmektedir. Özellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında kuş göçleri sırasında göl oldukça canlı bir hâl alır.

Seyfe Gölü'nün çevresi, biyolojik çeşitlilik açısından büyük önem taşır. Sadece kuşlar değil, göl çevresindeki bitki örtüsü ve küçük canlılar da bu doğal dengenin bir parçasıdır. Bu nedenle Seyfe Gölü, 1989 yılında milli park ilan edilerek koruma altına alınmıştır. Bu koruma çalışmaları, hem doğal yaşamın devamlılığı hem de gelecek nesillerin bu alanı tanıyabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde Seyfe Gölü, doğa fotoğrafçıları, kuş gözlemcileri ve araştırmacılar için önemli bir merkezdir. Aynı zamanda çevre bilincinin gelişmesine katkı sağlayan doğal bir açık hava laboratuvarı niteliğindedir. Ancak iklim değişikliği, bilinçsiz su kullanımı ve kuraklık gibi etkenler gölün geleceğini tehdit etmektedir. Bu nedenle Seyfe Gölü'nün korunması, sadece yerel değil ulusal bir sorumluluk olarak görülmelidir.

Ramsar Sözleşmesi, sulak alanların korunması ve akılcı kullanımının sağlanması amacıyla oluşturulmuş uluslararası bir çevre anlaşmasıdır. Sözleşme, 1971 yılında İran'ın Ramsar kentinde kabul edilmiş ve sulak alanların biyolojik çeşitlilik, su kaynaklarının sürdürülebilirliği ve ekosistem dengesi açısından taşıdığı önemi vurgulamıştır (Ramsar Convention Secretariat, 1971). Ramsar yaklaşımı, sulak alanların tamamen kullanım dışı bırakılmasını değil, ekolojik dengenin gözetildiği sürdürülebilir kullanım ilkesini esas alır.

Sulak alanlar; göçmen kuşlar için yaşam alanı sağlaması, yer altı sularını beslemesi ve iklim düzenleyici rol üstlenmesi nedeniyle kritik ekosistemlerdir. Ramsar Sözleşmesi'ne taraf olan ülkeler, bu alanların korunması, tahribatın önlenmesi ve kamuoyunun bilinçlendirilmesi yönünde yükümlülük altına girmektedir (Matthews, 2013). Türkiye, 1994 yılında sözleşmeye taraf olmuş ve birçok sulak alanı Ramsar Alanı olarak ilan ederek uluslararası koruma statüsüne dâhil etmiştir.

Görsel 11. Seyfe Gölü'nün son yıllardaki hali

Fotoğrafta Seyfe Gölü'nün son yıllarda yaşadığı kuraklık sürecinin güncel durumu görülmektedir. Göl tabanında oluşan çatlaklar, su seviyesindeki ciddi düşüşü ve alanın büyük ölçüde kurduğunu göstermektedir. Yüzeydeki izler, insan faaliyetlerinin doğal alan üzerindeki etkisini ortaya koymakta ve ekosistemin ne derece hassas olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu durum, Seyfe Gölü'nün karşı karşıya olduğu çevresel sorunların somut bir göstergesi niteliğindedir.

1.3.2.11. Neşet Ertaş ve Abdallık Geleneği

Görsel 12. Neşet Ertaş

Neşet Ertaş, Türk halk müziğinin en önemli temsilcilerinden biri olup, özellikle Orta Anadolu abdallık geleneğinin son büyük ustaları arasında kabul edilmektedir. 1938 yılında Kırşehir'in Çiçekdağı ilçesinde doğan Ertaş, müzikle iç içe bir aile ortamında yetişmiştir. Babası Muharrem Ertaş da dönemin tanınmış halk ozanlarından biridir ve Neşet Ertaş'ın sanat anlayışının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır (Özbek, 2014).

Neşet Ertaş, küçük yaşlardan itibaren bağlama çalmaya başlamış ve halk müziğini sade, içten ve duygusal bir anlatımla icra etmiştir. Eserlerinde aşk, ayrılık, gurbet, yoksulluk ve insan sevgisi gibi temalara sıkça yer vermiştir. Kullandığı yalın dil ve samimi üslup, onun geniş halk kitleleri tarafından benimsenmesini sağlamıştır. Ertaş, kendisini hiçbir zaman “sanatçı” olarak tanımlamamış, “halkın sanatçısı” olmayı tercih etmiştir (Beşiroğlu, 2009).

Sanat yaşamı boyunca birçok eser üreten Neşet Ertaş, geleneksel halk müziğini modern dönemlere taşıyan önemli bir köprü işlevi görmüştür. Uzun yıllar Almanya'da yaşamış olmasına rağmen, Anadolu kültürüne olan bağlılığını korumuş ve eserlerinde bu kültürel mirası yaşatmıştır. 2011 yılında UNESCO tarafından “Yaşayan İnsan Hazinesi” olarak kabul edilmesi, onun uluslararası düzeyde de kültürel bir değer olarak görüldüğünü göstermektedir (UNESCO, 2011).

Neşet Ertaş, 2012 yılında hayatını kaybetmiş olsa da eserleri ve bıraktığı kültürel miras günümüzde yaşamaya devam etmektedir. Türk halk müziğine kazandırdığı eserler ve temsil ettiği değerler, onu yalnızca bir müzisyen değil, aynı zamanda Anadolu'nun ortak hafızasını yansıtan önemli bir kültür insanı hâline getirmiştir.

Görsel 13. Muharrem Ertaş

Muharrem Ertaş, Türk halk müziğinin Orta Anadolu merkezli abdallık ve bozlak geleneğinin en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir. 1913 yılında Kırşehir'in Kırtıllar köyünde doğan Ertaş, yaşamı boyunca geleneksel halk müziği anlayışını korumuş ve bu kültürel mirasın aktarılmasında belirleyici bir rol üstlenmiştir. Özellikle bozlak formundaki icralarıyla tanınan Muharrem Ertaş, halk müziğinde sözlü kültürün güçlü temsilcileri arasında yer almaktadır (Özbek, 2014).

Muharrem Ertaş'ın müzik anlayışı, abdallık geleneğinin temel özelliklerini yansıtmaktadır. Bu gelenek içerisinde müzik, yalnızca bir sanat faaliyeti değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın ve yaşanmışlıkların ifadesi olarak görülmektedir. Ertaş'ın icralarında aşk, ayrılık, yoksulluk, kader ve insan sevgisi gibi temalar ön plana çıkmakta; bu temalar yalın fakat derinlikli bir anlatımla dinleyiciye aktarılmaktadır. Serbest ritimli yapıya sahip bozlaklar, sanatçının en belirgin müzikal ifade biçimini oluşturmaktadır (Beşiroğlu, 2009).

Sanat yaşamı boyunca herhangi bir akademik müzik eğitimi almayan Muharrem Ertaş, müziğini usta-çırak ilişkisi ve sözlü aktarım yoluyla geliştirmiştir. Bu durum, onun eserlerinde doğallık ve içtenlik duygusunun ön planda olmasını sağlamıştır. Ertaş, müziği ticari bir amaçtan ziyade bir yaşam biçimi olarak görmüş ve bu yaklaşım, abdallık

geleneğinin temel felsefesiyle örtüşmüştür. Halkla kurduğu güçlü bağ, onun eserlerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasında etkili olmuştur (Aslanapa, 2007).

Muharrem Ertaş'ın Türk halk müziğine en önemli katkılarından biri, abdallık geleneğini temsil eden müzikal anlayışı özgün bir üslupla icra etmiş olmasıdır. Bu miras, oğlu Neşet Ertaş tarafından modern dönemlerde geniş kitlelere ulaştırılmıştır. Neşet Ertaş'ın sanat anlayışının temelinde, babasından devraldığı bu kültürel birikim yer almaktadır. Bu bağlamda Muharrem Ertaş, yalnızca bireysel bir sanatçı değil, aynı zamanda Anadolu halk müziği geleneğinin sürekliliğini sağlayan bir kültür taşıyıcısı olarak değerlendirilmektedir (Özbek, 2014).

Görsel 14. Abdallık geleneği temsili

Abdallık geleneği, Orta Anadolu'da özellikle Kırşehir, Yozgat, Kırıkkale ve çevresinde ortaya çıkan, müzik temelli bir halk kültürü geleneğidir. Bu gelenek, yüzyıllar boyunca sözlü kültür aracılığıyla aktarılmış ve Anadolu halk müziğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Abdallar, genellikle geçimlerini müzik icra ederek sağlayan, düğünlerde, cemlerde ve çeşitli toplumsal törenlerde görev alan gezgin müzisyenler olarak tanımlanmaktadır (Beşiroğlu, 2009).

Abdallık geleneğinin kökenleri Orta Asya Türk kültürüne kadar uzanmaktadır. “Abdal” kavramı tarihsel olarak dervişlik, kalenderlik ve tasavvufi yaşam biçimiyle ilişkilendirilmiştir. Anadolu'da ise bu kavram zamanla müzikle özdeşleşmiş ve abdallar,

halkın duygularını dile getiren ozanlar olarak kabul edilmiştir. Bu yönüyle abdallar, yalnızca müzisyen değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı taşıyan kültür aktarıcılarıdır (Özbek, 2014).

Abdal müziğinin en belirgin özelliklerinden biri, sade fakat derinlikli bir anlatıma sahip olmasıdır. Eserlerde aşk, ayrılık, yoksulluk, gurbet, kader ve insan sevgisi gibi temalar ön plana çıkmaktadır. Kullanılan dil yalın olmakla birlikte, duygusal yoğunluğu oldukça yüksektir. Bağlama, abdallık geleneğinin temel çalgısıdır ve icrada bozlak formu önemli bir yer tutar. Bozlaklar, serbest ritimli yapıları ve içli ezgileriyle Orta Anadolu insanının yaşam mücadelesini yansıtmaktadır (Aslanapa, 2007).

Toplumsal yapı içerisinde abdallar, uzun yıllar boyunca dışlanmış ve kenarda kalmış gruplar arasında yer almıştır. Buna rağmen kültürel üretimleri, Anadolu halk müziğinin temel taşlarından biri olmuştur. Abdalların yaşadığı bu sosyal dışlanmışlık, müziklerine de yansımış; eserlerde hüznün, kırgınlık ve içsel bir isyan duygusu hissedilmiştir. Bu durum, abdallık geleneğinin samimi ve içten karakterini güçlendirmiştir (Beşiroğlu, 2009).

Neşet Ertaş, abdallık geleneğinin modern dönemdeki en güçlü temsilcisi olarak kabul edilmektedir. Babası Muharrem Ertaş'tan devraldığı bu geleneği, kendi özgün yorumuyla geniş kitlelere ulaştırmıştır. Neşet Ertaş, abdallık geleneğini yalnızca korumakla kalmamış, onu çağdaş dinleyiciyle buluşturarak yaşatmıştır. Kendisini “halkın sanatçısı” olarak tanımlaması, abdallık geleneğinin alçakgönüllü ve halka dönük yapısını yansıtmaktadır (Özbek, 2014).

BÖLÜM II

2. LİTERATÜRDE ÇOCUK DÜNYASININ EDEBİYATTA VE ÇOCUK KİTAPLARINDA YANSIMASI

2.1.Çocuk Edebiyatı

Edebiyat, “duygu, düşünce, yaşantı ve hayallerin sözlü ya da yazılı yollarla estetik bir biçimde ifade edilmesi” olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte dil kullanımının sade, sanatsal ve anlaşılır olması beklenmektedir (Civaroğlu, 2000). “Bu bağlamda çocuk edebiyatı çocuğun seviyesine göre üretilerek sanat değeri yüksek ve çocuğun gelişim özelliklerini edebi eserlerle özel alan oluşturmaktadır. 2-14 yaş arasındaki çocuklara yönelik hazırlanan çocuk edebiyatı çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişimine katkı sağlar ve estetik açıdan geliştirmektedir (Oğuzkan, 2013)”.

“Çocuk edebiyatı çocukların hayal dünyasına seslenen yazılı ve sözlü ürünleri içermektedir. Çocuklar için hazırlanan bu ürünler çocuğun bilişsel gelişim ve dil becerileri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Bu eserler çocuğun seviyesine uygun olmasının yanı sıra dili seçerken de dili nitelikli kullanmak gerekmektedir. Çocuklara seslenen metinler sanatsal duyarlığa uygun, sade, anlaşılır anlatımla olmalıdır (Dilidüzgün, 2007)”.

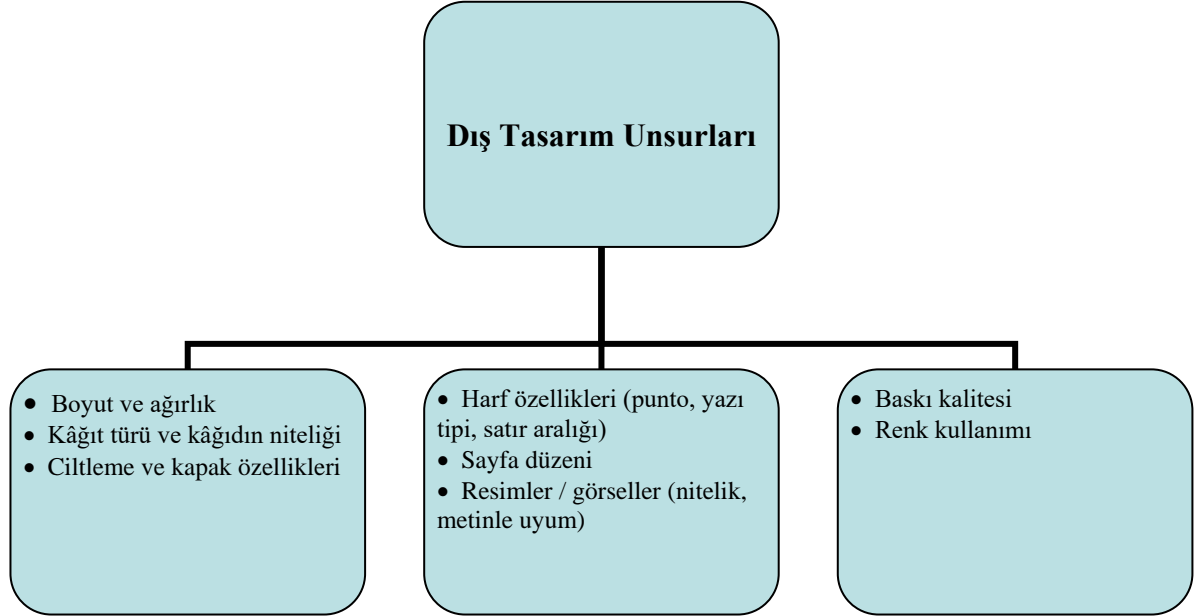
“Çocuk edebiyatı erken yaşta okuma becerisi kazandırmada önemlidir. Kitaplar çocukların zihinsel, bedensel ve duyuşsal gelişimlerini desteklerken dil, sosyal gelişimlerine de destek veren eğitim materyalidir. Kitaplar sayesinde bireylerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri kazandırırken hayal güçlerini kullanarak yaratıcılıklarını sergileyebilmektedir. Yanı sıra çocukların doğaya, çevreye, toplumdaki olaylara, diğer canlılara duyarlılık ve empati geliştirmelerini de sağlar. Kitapların, çocuklarda kişilik gelişimi destekleyerek duygusal gereksinimlerin karşılanmasında da önemli rol üstlenmektedir (Tanju, 2010)”.

Kaya’ya göre çocuklara keyifli okuma deneyimi sunması çocuk edebiyatının yaygın işlevlerinden biridir. “Norton (2011) kitabın dünyasında kaybolma, maceraya ortak olma ve çeşitli görsellerle anlatıyı tecrübe etme zaman kaybı olarak görülmemeli, aksine sürecin bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkı sağlayan kazanım olduğunu ifade etmektedir”.

“Çer’e (2016) göre çocuğa uygun bir metinde bulunması gerekenler kitabın tasarım ve içeriği çocuğun bakış açısı, ilgisi metne yansıtılması, yazar ve çizerin çocuk gerçekliğini bilincinde olarak ön planda tutulmasıdır”.

Çocuk edebiyatında bulunması gereken özellikler dış yapı ve iç yapı olmak üzere iki başlıkta ele alınmaktadır.

2.2.Dış Yapı (Tasarım) Unsurları

Şekil 1. Kitapta bulunan dış tasarım unsurları (Sever,2013)

Çocuk kitaplarının dış tasarım özellikleri kitap boyutu, kağıdın türü, kapak tasarımı, cilt, yazı karakteri, sayfa düzeni gibi bileşenlerdir. Bu bileşenler çocukları okumaya yönlendirecek kitapla olumlu bağ kurmalarını sağlar.

Çocuk kitaplarının nitelikli bir eğitim ve kültür aracı olabilmesi için yalnızca içerik özelliklerinin değil, kitabın fiziksel ve görsel yapısını oluşturan dış tasarım unsurlarının da belirli ölçütlere uygun olması gerekmektedir. Dış tasarım unsurları, çocuğun kitapla ilk karşılaştığı anda oluşan algısını şekillendiren ve okuma sürecine yönelik tutumunu etkileyen önemli bileşenlerdir. Sever (2013), çocuk kitaplarında dış tasarım özelliklerinin çocuğun yaş düzeyi, algısal gelişimi, estetik beğenisi ve fiziksel kullanım kolaylığı dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda dış tasarım unsurları, çocuğun kitabı sevmesini, kitapla etkileşime girmesini ve okuma alışkanlığı geliştirmesini destekleyen temel faktörler arasında yer almaktadır.

2.2.1.Kapak Tasarımı

Kapak tasarımı, kitabın okuyucuya sunduğu ilk izlenimi oluşturması bakımından büyük önem taşımaktadır. Çocuk kitaplarında kapak, çocuğun dikkatini çekecek görsel öğeler

içermeli ve kitabın içeriğiyle uyumlu olmalıdır. Sever'e (2013) göre kapakta kullanılan renkler, çizimler ve yazı karakterleri, çocuğun ilgisini uyandıracak nitelikte olmalı ancak karmaşadan uzak bir düzen içinde sunulmalıdır. Kapak tasarımı, çocuğa kitabın konusu ve teması hakkında ipuçları vermeli, aynı zamanda merak duygusunu harekete geçirmelidir. Nitelikli bir kapak, çocuğun kitabı eline alma ve inceleme isteğini artırarak okuma sürecine olumlu katkı sağlamaktadır.

2.2.2. Kitap Boyutu ve Biçimi

Kitabın boyutu ve fiziksel biçimi, çocuğun kitabı rahatlıkla kullanabilmesi açısından önemli bir dış tasarım unsurudur. Sever (2013), çocuk kitaplarının boyutlarının çocuğun yaşına ve fiziksel gelişimine uygun olması gerektiğini belirtmektedir. Çok büyük boyutlu kitaplar çocuğun kitabı taşımamasını zorlaştırırken, çok küçük boyutlu kitaplar da sayfaların rahat çevrilmesini engelleyebilmektedir. Ergonomik açıdan uygun boyutlarda hazırlanan kitaplar, çocuğun okuma sürecini daha konforlu hâle getirmekte ve kitabın kullanımını kolaylaştırmaktadır.

2.2.3.Kâğıt Türü

Kâğıt türü, kitabın hem dayanıklılığı hem de görsel niteliği açısından önem taşımaktadır. Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın kaliteli, sağlam ve göz sağlığını olumsuz etkilemeyecek özellikte olması gerekmektedir. Sever'e (2013) göre parlamayan, mat ve orta kalınlıkta kâğıt kullanımı, çocuğun uzun süreli okuma sırasında göz yorgunluğu yaşamamasını önlemektedir. Ayrıca kâğıdın dayanıklı olması, kitabın yıpranmasını geciktirerek uzun süre kullanılabilmesine olanak tanımaktadır.

2.2.4.Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni, metin ve görsellerin sayfa üzerindeki yerleşimini ifade etmektedir. Çocuk kitaplarında sayfa düzeninin sade, dengeli ve anlaşılır olması büyük önem taşımaktadır. Sever (2013), metin ile resimler arasında uyumlu bir dağılımın sağlanmasının, çocuğun metni daha kolay takip etmesine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Sayfaların aşırı kalabalık olması, çocuğun dikkatini dağıtabilir ve okuma sürecini zorlaştırabilir. Bu nedenle boşluk kullanımı, satır aralıkları ve görsel yerleşimi dikkatle planlanmalıdır.

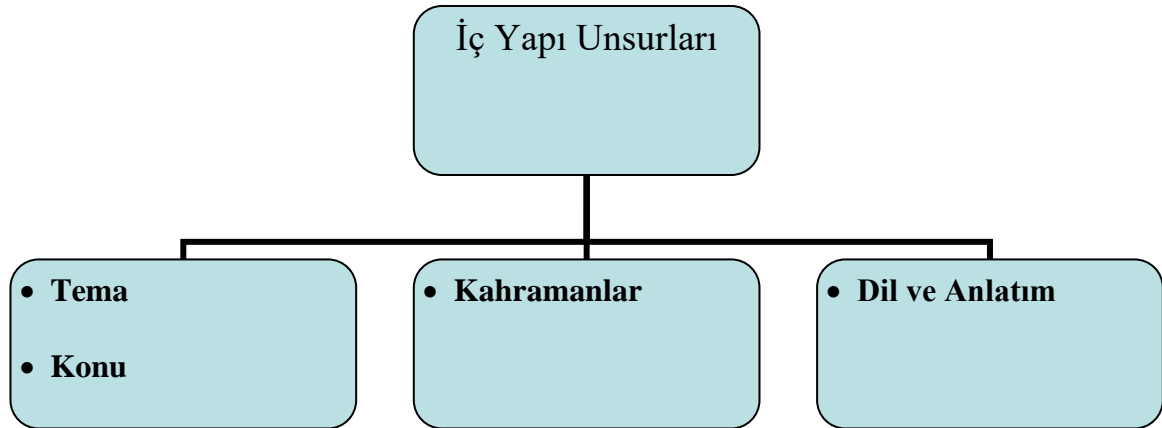
2.2.5. Yazı Karakteri ve Punto

Yazı karakteri ve punto büyüklüğü, okuma kolaylığı açısından çocuk kitaplarının önemli dış tasarım unsurlarındandır. Sever'e (2013) göre çocuk kitaplarında kullanılan yazı

karakterleri sade, okunaklı ve karmaşık süslemelerden uzak olmalıdır. Punto büyüklüğü ise çocuğun yaş düzeyine uygun olarak belirlenmelidir. Çok küçük puntuyla yazılmış metinler, çocuğun gözlerini yorarak okuma isteğini azaltabilmektedir. Okunaklı yazı karakterleri ve uygun punto büyüklüğü, çocuğun okuma hızını ve anlama düzeyini olumlu yönde etkilemektedir.

2.2.6. Resimler

Resimler, çocuk kitaplarının en dikkat çekici dış tasarım unsurları arasında yer almaktadır. Sever (2013), resimlerin metni destekleyici ve tamamlayıcı nitelikte olması gerektiğini vurgulamaktadır. Resimler, çocuğun hayal gücünü geliştirmekte, metnin anlaşılmasını kolaylaştırmakta ve okuma sürecini daha eğlenceli hâle getirmektedir. Aynı zamanda estetik değeri yüksek resimler, çocuğun görsel algı ve sanat duyarlılığının gelişimine katkı sağlamaktadır. Metin ile resimler arasında kurulan uyum, çocuğun kitabı daha istekli ve dikkatli okumasını sağlamaktadır.

Şekil 2. Kitapta bulunan iç yapı unsurları (Sever,2013)

2.3.1. Tema

Tema, bir eserin merkezinde yer alan temel düşünceyi ve duygusal yönelimi ifade etmektedir. Çocuk kitaplarında tema, çocuğun günlük yaşamında karşılaşılabileceği durumlarla ilişkilendirilebilir olmalı ve evrensel değerler içermelidir. Sever'e (2013) göre sevgi, dostluk, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk ve adalet gibi temalar, çocukların toplumsal uyum ve değer kazanım süreçlerine katkı sağlamaktadır. Tema, eserde doğrudan öğüt verici bir biçimde sunulmamalı; olaylar ve karakterlerin yaşantıları aracılığıyla örtük bir biçimde sezdirilmelidir. Bu yaklaşım, çocuğun düşünme becerilerinin gelişmesine ve metni yorumlamasına olanak tanımaktadır.

2.3.2. Konu

Konu, eserde ele alınan olaylar bütünü ifade etmektedir. Çocuk kitaplarında konunun çocuğun ilgisini çekecek nitelikte olması, okuma isteğini artıran önemli bir faktördür. Sever (2013), konunun çocuğun yaş düzeyine uygun olarak yapılandırılması gerektiğini ve karmaşık olay örgülerinden kaçınılmasının önemini belirtmektedir. Gerçek yaşamdan alınan ya da düş gücüne dayalı konular, çocuğun hayal gücünü geliştirmekte ve okuma sürecini daha zevkli hâle getirmektedir. Bununla birlikte konu, çocuğun duygusal dünyasını olumsuz etkileyebilecek unsurlar içermemelidir.

2.3.3. Karakterler

Çocuk kitaplarında yer alan karakterler, çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşımalıdır. Sever'e (2013) göre karakterlerin tutarlı davranışlar sergilemesi, inandırıcı ve gerçekçi özelliklere sahip olması büyük önem taşımaktadır. Karakterler aracılığıyla çocuk, toplumsal ilişkileri, değerleri ve farklı bakış açılarını tanıma fırsatı bulur. Aynı zamanda karakterlerin yaşadığı sorunlar ve bu sorunlara ürettikleri çözümler, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirmektedir. Bu nedenle karakterlerin tek boyutlu değil, gelişim gösteren bireyler olarak sunulması gerekmektedir.

2.3.4. Dil ve Anlatım

Dil ve anlatım, çocuk kitaplarının en önemli iç yapı unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Çocuklara yönelik eserlerde kullanılan dilin sade, anlaşılır ve akıcı olması gerekmektedir. Sever (2013), çocuk kitaplarında kullanılan sözcüklerin çocuğun dil gelişimini destekleyici nitelikte olması gerektiğini ifade etmektedir. Aynı zamanda anlatımın estetik bir yapıya sahip olması, çocuğun dil bilinci kazanmasına ve okuma alışkanlığı geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Uzun ve karmaşık cümle yapılarından kaçınılmalı, anlatım çocuğun dikkatini canlı tutacak biçimde düzenlenmelidir.

2.3.5. İleti

İleti, eserin okuyucuya aktarmayı amaçladığı temel düşünceyi ifade etmektedir. Çocuk kitaplarında iletinin açık bir biçimde sunulması yerine, örtük bir anlatım tercih edilmelidir. Sever'e (2013) göre bu durum, çocuğun eleştirel düşünme ve yorumlama becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. İleti, olay örgüsü ve karakterlerin yaşantıları yoluyla sezdirilmeli; çocuğun metinle etkileşim kurmasına olanak tanınmalıdır. Bu sayede çocuk, okuduklarından kendi çıkarımlarını yapabilmektedir.

2.3.6. Kurgu

Kurgu, eserde yer alan olayların düzenleniş biçimini ifade etmektedir. Çocuk kitaplarında olay örgüsünün mantıksal bir bütünlük içinde sunulması büyük önem taşımaktadır. Sever (2013), giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin açık ve anlaşılır biçimde yapılandırılmasının, çocuğun metni anlamlandırmasını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Kurgu, çocuğun dikkatini dağıtmayacak bir akışa sahip olmalı ve olayların takip edilmesini kolaylaştırmalıdır. Bu durum, çocuğun okuma sürecinden aldığı verimi artırmaktadır.

Resimli kitaplar, metin, sanatsal unsurlar ve görsel tasarım öğeleri arasında kurulan bütünleşik ilişkiyi yansıtan, çok boyutlu estetik ürünler olarak değerlendirilmektedir (Pantaleo, 2017). Günümüzde bu kitap türü, sürekli gelişim gösteren yenilikçi biçim ve tasarım yaklaşımlarıyla dikkat çekmektedir (Wolfenbarger ve Sipe, 2007).

Güngör (1983), *Temel Tasar (Basic Design)* adlı eserinde tasarıma ilişkin kavramları ayrıntılı biçimde ele almaktadır. Yazara göre tasarlamak, herhangi bir düşünce ya da eylem hayata geçirilmeden önce zihinsel düzlemde gerçekleştirilen hazırlık sürecini ifade etmektedir. Tasarım yapmak ise, bir nesnenin biçiminin zihinde canlandırılması ya da hayal edilmesi anlamında kullanılmaktadır. Tasarım kavramı, bu zihinsel canlandırma sürecini ya da ortaya çıkan ilk biçimi tanımlamakta; bir proje ya da sanat eserinin başlangıç aşaması olarak kabul edilmektedir (s. 5).

Bu çerçevede zihinsel düzeyde oluşturulan tasarım, somutlaştırıldığında “tasarı” niteliği kazanır. Tasarı; çizim, maket veya benzeri araçlar aracılığıyla ifade edilen ve zihindeki düşüncenin ilk görsel karşılığını oluşturan aşamadır. Henüz kesinlik kazanmamış olan bu ilk biçim, tasarım sürecinin başlangıcını temsil eder. Bir düşüncenin başkaları tarafından anlaşılabilir hâle gelmesi, ancak çizim ya da modelleme gibi yöntemlerle somutlaştırılmasıyla mümkün olmaktadır. Ortaya çıkan bu ilk görsel ifade, gözlem ve zihinsel karşılaştırmalar yoluyla değerlendirilir; göz ile zihin arasındaki etkileşim sayesinde tasarım geliştirilir, netleştirilir ve nihayetinde olgunlaşmış bir “tasarı” düzeyine ulaşır (Güngör, 1983).

Sanat eserleri rastlantısal süreçlerin ürünü olmayıp, bilinçli ve planlı bir üretim sürecinin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Sanatçı, üretim aşamasında belirli düşünceler doğrultusunda hareket etmekte ve bu düşünceleri etkili bir biçimde aktarabilmek için uygun anlatım unsurlarını bilinçli olarak seçmektedir (Gençaydın, 1993).

Görsel sanatlarda anlatımın görünürlük kazanmasını sağlayan çeşitli resimsel anlatım teknikleri ve tasarım öğeleri bulunmaktadır. Görsel anlatımın yapı taşlarını oluşturan temel tasarım öğeleri; nokta, çizgi, leke, yön, form (şekil) ve biçim, ölçü–oran–aralık, doku, renk ve değer (ton değeri) gibi unsurlardan oluşmaktadır.

2.3.Resimli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişimindeki Rolü

Çocuk edebiyatı, ders kitapları ve oyun kitapları dışında kalan, çocuklara yönelik edebi eserleri kapsamaktadır. Okul öncesi döneme hitap eden bu eserler, metnin yanı sıra görsel öğelere de geniş ölçüde yer verdikleri için “resimli kitap” olarak adlandırılmaktadır. Çocukların kitaplarla kurdukları ilk etkileşim çoğunlukla yalnızca görseller aracılığıyla gerçekleşmekte; zaman içerisinde bu etkileşim resim–sözcük, resim–cümle, resim ve metnin birlikte kullanımı, resim–öykü, az resimli–yoğun metinli kitaplar ve nihayetinde resimsiz metinlere doğru aşamalı bir gelişim göstermektedir. Özellikle okul öncesi dönemde resimli kitaplar, çocukların dil gelişimini desteklemekte; kendilerini tanımlarına, sosyal beceriler kazanmalarına, bilgi edinmelerine ve estetik duyarlılık geliştirmelerine katkı sağlamakta; aynı zamanda yalnızlık duygusunu azaltıcı bir işlev üstlenmektedir (Gönen, 2005).

Çocuk, zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimini eş zamanlı olarak sürdürmeye çalışan bir bireydir. Bu nedenle çocuk kitaplarının hazırlanma sürecinde, çocuğun kişilik özellikleri, gelişim evreleri ve büyüme süreci temel belirleyiciler olarak dikkate alınmalıdır. Bir kitabın çocuk tarafından ilgiyle karşılanabilmesi, onun belirli gelişimsel ve pedagojik gereksinimleri karşılmasına bağlıdır (Yavuzer, 2000).

Her resim içeren eser çocuk kitabı olarak nitelendirilemez. Amerikan Kütüphane Derneği'nin (ALA) Terimler Sözlüğü'nde yer alan tanıma göre resimli kitaplar, çocuğun gereksinimlerine uygun biçimde hazırlanmış ve kısmen ya da tamamen görsellerden oluşan eserlerdir (Döl, 1999). Özellikle okul öncesi ve ilköğretim dönemindeki çocuklara yönelik resimli kitapların ayırt edici özelliği; metinden daha fazla görsel içermesi, yalnızca görsellerden oluşması ya da metin ile görsellerin dengeli bir biçimde bir araya getirilmesidir. Bu kitaplar, çocuklara kitap sevgisi kazandıran ilk kaynaklar olmanın yanı sıra, onların edebi ve estetik algılarının temellerinin atılmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Gönen, 2000). Çocuklar, ilk öykülerini ve temel bilgilerini çoğunlukla kendilerine okunan resimli kitaplar aracılığıyla edinmektedir. Bu bağlamda, metin ile

görsellerin birbirini tamamlayıcı nitelikte olması; metnin yer almadığı durumlarda ise görsellerin çocuğun yaşına ve bilişsel gelişim düzeyine uygun, sade ve anlaşılır bir yapıda sunulması, resimli kitapların temel özellikleri arasında yer almalıdır.

Resimli çocuk kitaplarının önemli bir bölümünü edebi eserler oluşturduğundan, “çocuk edebiyatı” kavramının da açıklanması gerekmektedir. Çocuk edebiyatı, yalnızca çocuğu konu alan ya da çocukları betimleyen bir edebiyat türü olarak değerlendirilmemelidir. Çocuklar için yazılan edebi eserler ile yetişkin edebiyatı, konu bakımından benzerlik gösterebilir ve bazı çocuk kitapları yetişkinlerin de ilgisini çekebilir. Ancak konu ortaklığı bulunsa dahi, ele alınış biçimi, anlatım dili, kullanılan üslup ve eserin taşıdığı nitelikler; çocuk ve yetişkinlerin bilişsel ve algısal farklılıkları doğrultusunda değişiklik göstermektedir. Bu nedenle çocuk edebiyatının temel özelliği, içeriğin çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak yapılandırılmasıdır. Çocuk edebiyatı; erken çocukluk döneminden ergenliğe kadar uzanan süreçte çocukların algılarına, ilgilerine, hayal güçlerine, duyu ve düşüncelerine hitap eden; edebi, görsel, estetik ve dil gelişiminin yanı sıra bilişsel, sosyal ve kişilik gelişimine katkı sağlayan yazınsal kaynakların bütününe kapsamaktadır (Şirin, 2007).

Resimli kitaplar, çocukların sözcük dağarcığını zenginleştirmenin yanı sıra dili kullanma konusunda özgüven kazanmalarına da yardımcı olmaktadır. Çocuklar, bildikleri sözcükler ve görseller aracılığıyla bilmedikleri kavramları çağrışım yoluyla anlamlandırma fırsatı bulmaktadır. Bunun yanında, olay örgüsünü yansıtan görsellerin sırasının bilinçli olarak değiştirilmesi ve çocuklardan bu görselleri mantıksal bir bütünlük içerisinde yeniden düzenlemelerinin istenmesi, bilişsel gelişimi destekleyen etkili bir etkinlik olarak değerlendirilmektedir. Henüz mantıksal ilişki kurma becerileri tam anlamıyla gelişmemiş olan çocuklar, bu tür uygulamalar sayesinde nesnelere ve olaylar arasındaki ilişkileri kurma yetilerini geliştirebilmektedir (Seven, 2010).

Erken yaşlarda, yaşına, gelişim düzeyine ve ilgi alanlarına uygun edebi türlerle karşılaşan çocukların yalnızca dil ve zihinsel gelişimleri değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal gelişimleri de olumlu yönde etkilenmektedir (Tür ve Turla, 1999).

Okul öncesi eğitimde STEAM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Sanat ve Matematik) uygulamalarında yaratıcılığı ve eleştirel düşünme becerilerini desteklemek amacıyla çeşitli materyallere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreçte resimli çocuk kitapları önemli bir araç

olarak öne çıkmaktadır. Fen, matematik, doğa olayları, günlük yaşam ve coğrafya gibi pek çok disipline ilişkin zengin uyaranlar sunan resimli çocuk kitapları, çocukların öğrenme süreçlerini desteklemekte; soyut kavramları somutlaştırarak fen, matematik, mühendislik ve coğrafya alanlarındaki kavramların daha iyi anlaşılmasına ve yeni anlamların yapılandırılmasına katkı sağlamaktadır (Furner, 2018; Hannibal ve diğ., 2002; Mahzoon Haghegh ve diğ., 2018; Pantoya ve diğ., 2015).

Portz (2015), okumanın temel bir öğrenme etkinliği olduğunu vurgulamakta ve STEM uygulamalarının okuma etkinlikleriyle desteklenmesinin önemine dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda, okul öncesi eğitimde STEAM uygulamalarında resimli çocuk kitaplarının kullanımının yaygınlaştığı görülmektedir. Resimli çocuk kitapları genel olarak yazınsal (fiction) ve bilgilendirici (non-fiction) olmak üzere iki temel türde ele alınmaktadır. Yazınsal kitaplar; güçlü öykü kurguları, dikkat çekici karakterler, ilgi uyandıran olay örgüleri ve sanatsal nitelik taşıyan çizimlerle öne çıkarken, bilgilendirici kitaplar; özenle hazırlanmış metinler, uygun metin yapıları (kronolojik sıralama, neden-sonuç ilişkisi, karşılaştırma ve karşıtlık gibi) ile görseller, grafikler ve modeller aracılığıyla doğru bilgiyi sunmayı amaçlamaktadır (Cleveland, 2015; Ciecierski ve diğ., 2016; Sharapan, 2012; Sağsöz, 2019). Bu yönüyle resimli çocuk kitapları, erken yaşlardaki çocukların bilimsel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve disiplinler arası öğrenme süreçlerine etkin biçimde katılmalarına katkı sağlamaktadır.

2.4. Çocuk Kitaplarında Resimleme Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

Çocuk kitaplarının resimleme sürecinde, sanatsal estetik ile eğitsel işlevin bir arada ve dengeli biçimde sunulabilmesi için belirli ilkelere özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu ilkeler, resimlerin çocuğun gelişim özelliklerine uygun, anlatıyı destekleyici ve nitelikli bir görsel dil oluşturmasını amaçlamaktadır. Nitelikli bir resimleme sürecinin temelinde, çizerin metni doğru, kapsamlı ve derinlemesine kavraması yer almaktadır. Metnin içeriği, anlatının duygusal tonu ve iletmek istediği mesaj doğrultusunda mekân, figür ve sahne düzenlemeleri oluşturulmalı; görseller anlatının ruhunu yansıtacak biçimde tasarlanmalıdır. Metni yalnızca betimleyen değil, onu yorumlayan ve zenginleştiren bir görsel yaklaşım benimsenmelidir.

Çizerin, çocukların dünyasına yakın bir bakış açısına sahip olması ve onların duygu, düşünce ve hayal evrenine hitap edebilecek bir sanatçı duyarlılığı geliştirmesi büyük önem

taşımaktadır. Görsel anlatımın yalın ve anlaşılır olması, çocuğun algısal ve görsel gelişimini desteklerken; aynı zamanda estetik değer taşıyan eserlerin ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır. Aşırı karmaşık, didaktik ya da yetişkin merkezli anlatımlardan kaçınılması bu süreçte temel bir gerekliliktir.

On iki yaşına kadar olan çocuklara yönelik kitaplarda birebir gerçeklik arayışı baskın değildir. Bu yaş grubuna hitap eden resimler, fotoğrafik gerçekliğe dayalı betimlemelerden uzak durmalı; çocuğun hayal gücünü besleyen, yaratıcı düşünmeyi teşvik eden ve yeni yaşantılar sunan bir anlatım dili benimsemelidir. Görsellerin, çocuğa farklı bakış açıları kazandıracak nitelikte olması, öğrenme sürecini destekleyici bir işlev üstlenmesini sağlamaktadır (Özünel, 2000).

Özellikle küçük yaş gruplarındaki çocuklar, kitap resimlerinde her okuma sırasında yeni ayrıntılar keşfetmekten hoşlanmaktadır. Bu nedenle resimler, hikâyeyi yalnızca açıklayan değil; aynı zamanda çocuğu aktif bir anlamlandırma sürecine dahil eden bir yapıda kurgulanmalıdır. Daha büyük yaş grubundaki çocuklar ise resimlerden, konuyu destekleyen ve açıklayıcı bir işlev beklemektedir. Bu doğrultuda yaş gruplarına uygun görsel anlatım stratejileri geliştirilmelidir.

Kitaplarda kullanılan renklerin, çocuğun duyularına hitap edecek biçimde dikkatle seçilmesi gerekmektedir. Renkler; dikkat çekici, birbiriyle uyumlu ve duygusal çağrışımlar taşıyan tonlardan oluşmalı, görsel algıyı destekleyici bir etki yaratmalıdır. Renk kullanımındaki bilinçli tercihler, çocuğun kitaba yönelik ilgisini artırmakta ve anlatımın duygusal boyutunu güçlendirmektedir.

Resimlerdeki anlatım gücü, çocuğun hikâyedeki karakterlerle özdeşleşmesini sağlayacak düzeyde olmalıdır. Çocuğun, hikâye kahramanlarının yaşantılarını içselleştirebilmesi; onların duygularını, rollerini ve özelliklerini görseller aracılığıyla hissedebilmesi önemlidir. Bu bağlamda, resimler çocuğun empati kurmasına olanak tanıyan bir anlatım dili sunmalıdır (Turan, 2000).

Ana karakterlerin görsel temsilleri kitap boyunca tutarlı bir biçimde sürdürülmeli; karakterlere ait temel özellikler, ayrıntılar ve görsel kimlik unsurları korunmalıdır. Bunun yanı sıra resimler, metinle birlikte bütüncül bir düzen içerisinde ele alınmalı; yazı ve görsel uyumu sağlanarak sayfa tasarımı okuma rahatlığını destekleyecek biçimde

kurgulanmalıdır.

Nitelikli çocuk kitaplarının ortaya çıkarılabilmesi, yayınevleri, yazarlar ve çizerler arasında kurulacak etkili bir iş birliği ile mümkündür. Bu sürecin her aşamasında ortak bir anlayış ve estetik hedef doğrultusunda hareket edilmesi, ortaya çıkan ürünün niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Küçük yaştaki çocukların birebir ölçü ve orantı arayışları bulunmamakla birlikte, aşırı karikatürize edilmiş çizimlerin estetik duyarlılık kazandırma açısından yetersiz kalabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle resimleme sürecinde, çocuğun estetik algısını geliştirecek özenli ve nitelikli bir teknik yaklaşım benimsenmelidir.

Son olarak, çizerlerin kendi öğretici kalıplarını görsellere dayatmaktan kaçınmaları gerekmektedir. Resimler, çocuğun hayal gücünü sınırlayan değil; onu harekete geçiren, düşünmeye ve yorumlamaya teşvik eden ipuçlarıyla zenginleştirilmelidir. Bu yaklaşım, çocuğun kitaba karşı daha güçlü bir ilgi ve merak geliştirmesine katkı sağlamaktadır (Erkmen, 2003).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Uygulama temelli araştırma, kuramsal bilgilerin belirli bir amaç doğrultusunda somut bir ürün, uygulama ya da materyal geliştirilerek hayata geçirilmesini esas alan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu tür araştırmalarda temel amaç, yalnızca mevcut durumu betimlemek değil; aynı zamanda araştırma problemine yönelik özgün ve işlevsel bir ürün ortaya koymaktır (Karasar, 2020). Uygulama temelli araştırmalarda geliştirilen ürün, araştırmanın hem süreci hem de sonucu olarak ele alınmaktadır. Bu ürün; ders materyali, öğretim programı, etkinlik, kitap ya da eğitsel bir araç olabilir. Araştırmacı, kuramsal temelden yararlanarak ürünü geliştirir ve ürünü belirlenen ölçütler doğrultusunda değerlendirir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu çalışmada uygulama temelli araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk edebiyatı yoluyla aktarılmasını amaçlayan özgün bir çocuk kitabı hazırlanmıştır. Çocuk kitabının yazım sürecinde çocuk edebiyatının temel ilkeleri dikkate alınmış; kültürel öğeler çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun biçimde kurgulanmıştır. Ortaya konulan çocuk kitabı, araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmakta olup içerdiği kültürel öğeler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Uygulama temelli araştırmalar, kültürel ve eğitsel değerlerin somut ürünler aracılığıyla aktarılmasına olanak sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Bu yönüyle çalışma, yerel kültürel unsurların çocuk kitapları yoluyla aktarılmasına yönelik uygulamaya dayalı bir örnek sunmaktadır (Demirel, 2018).

BÖLÜM IV

Uygulama Temelli Yapılan Çalışma

Bu çalışmada, Kırşehir'e özgü kültürel öğelerin çocuk kitaplarında yer alması incelenmiş ve bu öğelerin kültürel aktarım sürecine katkısını ortaya koymaya çalışılmıştır. Araştırma, çocuk edebiyatının yerel kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasındaki rolünü Kırşehir örneği üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Görsel 4.1. Çocuk kitabı kapak görseli

Bu çalışmada incelenen eserlerden biri, Fatma Yılmaz tarafından kaleme alınan *Adensuna'nın Kırşehir Macerası* adlı çocuk kitabıdır. Eser, bir çocuğun Kırşehir'de yaşadığı deneyimler üzerinden kentin doğal, kültürel ve toplumsal özelliklerini konu edinmektedir. Kitapta yer alan anlatılar aracılığıyla Kırşehir'e özgü kültürel öğeler, çocuk

okurun düzeyine uygun bir dil ve kurgu içinde sunulmaktadır. Bu yönüyle eser, yerel kültürün çocuk edebiyatı yoluyla aktarımını incelemeyi amaçlayan bu araştırma kapsamında önemli bir örneklem oluşturmaktadır

Gün batımının sıcak tonlarıyla boyanmış bir gökyüzünün altında, Kırşehir'in sakin ve dingin doğası kapakta hayat bulur. Sulak alanın kıyısında, doğayı merakla izleyen bir çocuk ile ona eşlik eden bir yetişkin yer alır. Flamingoların zarif duruşları ve gökyüzünde süzülen kuşlar, sahneye hem hareket hem de masalsi bir hava katar. Yeşilin ve turuncunun uyumu, doğayla iç içe olma duygusunu güçlendirirken kapak, okuru keşif ve macera dolu bir yolculuğa davet eder. Bu görsel, çocuğun gözünden Kırşehir'in doğasını tanıma ve anlamlandırma sürecini simgeler.

Aşağıda yazar tarafından oluşturulan çocuk kitaplarına yer verilmektedir.

Görsel 4.2.

Güneşin doğuşuyla birlikte gökyüzü sıcak renklere bürünürken, bir baba ile küçük kızı doğanın içinden geçerek yeni bir güne adım atar. Kuş sesleri ve hafif bir esinti, bu

yolculuğa eşlik eder. Baba, kızının elini tutarken ona yaşadıkları kentin sadece bir yerleşim alanı değil, geçmişi ve değerleriyle anlam kazanan bir şehir olduğunu hissettirmeye çalışır. Çocuğun yüzündeki merak ve sevinç, bu keşfin ne kadar özel olduğunu yansıtır. Görsel, Kırşehir'in doğal güzellikleriyle birlikte kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel değerlerin sıcak ve samimi bir atmosfer içinde sunulduğunu göstermektedir.

Görsel 4.3.

Sokağın köşesinde duran küçük fırının önünde sıcak ve samimi bir sahne canlanır. Camlı tezgâhın arkasında dizili taze ekmekler, etrafa yayılan kokularla sabahın dinginliğini tamamlar. Beyaz önlüğü ve şapkasıyla fırıncı, gülümseyerek elindeki simidi küçük kıza uzatır. Kız çocuğu, uzanan simidi sevinçle alırken yüzündeki mutluluk ifadesi dikkat çeker. Günlük yaşamın içinden bu an, paylaşma ve nezaket duygularını yansıtan sıcak bir

karşılaşmayı gözler önüne serer. Görsel, yerel yaşamın sade ama değer yüklü atmosferini çocuk okurun dünyasına yakın bir dille sunmaktadır.

Baba kız biraz daha ilerlediler. Adensuna merakla etrafı izliyordu. O sırada bir amca yere düşürdüğü elmaları toplamaya çalışıyordu. Adensuna dayanamadı. Babacığım amcaya yardım edelim mi? Babası gülmüştü tabii kızım zaten bu şehirde herkes birbirine yardım eder. Bu şehrin diğer adı "Ahiler şehri" dir. Adensuna ve babası elma toplayan amcaya yardım ettiler. Adensuna babacığım ahilik ne demek? Babası iyilikle, dürüstlikle, merhametle, çalışmak; kalbimizle paylaşmaktır. Babacığım ben iyi bir ahi olabilir miyim? Tabii kızım olursun elbette. Ahi olmak şereftir. Temel şart iman ve vicdandır.

Görsel 4.4.

Pazar yerinin hareketli atmosferinde, tezgâhların önünde sıcak bir dayanışma anı yaşanır. Yere düşen elmaları toplamaya çalışan yaşlı bir adamın yanına küçük bir kız ve babası yaklaşır. Kız, sepetten aldığı elmaları dikkatle uzatırken yüzündeki içtenlik ve merak dikkat çeker. Baba ise gülümseyerek bu yardımlaşmaya eşlik eder. Arka planda sıralanan tezgâhlar ve meyve kasaları, gündelik yaşamın doğal akışını yansıtır. Görsel, paylaşma, yardımlaşma ve iyilik gibi değerlerin günlük hayatın içinde, sade ama anlamlı bir biçimde yaşatıldığını hissettirmektedir.

Görselde yer alan yardımlaşma sahnesi, Ahilik anlayışının temel ilkeleriyle örtüşmektedir. Yere düşen elmaları toplamakta zorlanan yaşlı bir bireye küçük bir çocuğun ve babasının

yardım etmesi, Ahiliğin merkezinde yer alan paylaşma, dayanışma ve merhamet değerlerini somutlaştırmaktadır. Bu yardım davranışı herhangi bir karşılık beklentisi olmadan, gündelik yaşamın doğal akışı içinde gerçekleşmektedir. Özellikle Kırşehir ile özdeşleşen Ahilik kültürü, bireyler arasında güçlü bir toplumsal bağ kurulmasını amaçlamış; iyiliği ve dürüstlüğü temel bir yaşam ilkesi olarak benimsemiştir. Görsel aracılığıyla bu değerlerin çocuk okura sade ve anlaşılır bir biçimde sunulması, Ahilik kültürünün çocuk edebiyatı yoluyla aktarımına örnek teşkil etmektedir.

Görsel 4.5.

Sıcak tonların hâkim olduğu bir mekânda, el emeğiyle üretilmiş eşyaların arasında anlamlı bir karşılaşma yaşanır. Raflarda dizili toprak kaplar ve el işi ürünler, mekânın ustalık ve emekle şekillendiğini hissettirir. Yaşlı bir usta, elinde özenle dokunmuş bir halıyı tutarak

küçük kıza doğru uzatır. Halının üzerindeki geometrik motifler, yöresel sanat anlayışını ve sabırlı bir çalışmanın izlerini taşır. Kız çocuğu halıya ilgiyle bakarken, yanında duran babası bu anı gülümseyerek izler. Görsel, ustalık, emek ve değer aktarımının kuşaklar arasında sessizce gerçekleştiği bir sahneyi yansıtmaktadır.

Görselde yer alan sahne, Ahilik anlayışının temel ilkelerini somut biçimde yansıtmaktadır. El emeğiyle üretilmiş bir halının usta tarafından küçük bir çocuğa gösterilmesi, Ahilikte mesleğin yalnızca ekonomik bir faaliyet değil, aynı zamanda ahlaki ve kültürel bir değer taşıdığını ortaya koymaktadır. Halı üzerindeki yöresel motifler, sabır, emek ve ustalıkla şekillenen geleneksel üretim anlayışını simgelerken; usta–çocuk etkileşimi bilginin ve değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını temsil etmektedir. Özellikle Kırşehir ile özdeşleşen Ahilik kültüründe, iyi bir usta olmanın yanı sıra iyi bir insan olma anlayışı ön plandadır. Görsel, bu anlayışı çocuk okura sade ve sıcak bir anlatım diliyle aktarmakta; Ahiliğin dürüstlük, emek ve sorumluluk temelli yapısını görsel düzeyde desteklemektedir.

Görsel 4. 6.

Açık bir alanda, doğayla iç içe kurulan sahnede davul ve zurna çalan müzisyenler dikkat çekmektedir. Müzik eşliğinde ilerleyen bu küçük topluluk, yol kenarında duran bir baba ve

kızının ilgisini çeker. Çalgıların ritmi, sahneye hareket ve canlılık kazandırırken, müzisyenlerin bir arada uyum içinde çalması güçlü bir kültürel geleneğe işaret eder. Ön plandaki çocuk figürünün yüzündeki merak ve sevinç, müziğin birleştirici etkisini yansıtmaktadır. Görsel, Kırşehir'in sözlü ve müzikli kültür geleneğini gündelik yaşamın doğal bir parçası olarak sunmaktadır. Bu bağlamda sahne, kentin UNESCO tarafından "Müzik Şehri" olarak tanınan kültürel kimliğiyle örtüşen bir anlatım ortaya koymaktadır.

Görselde davul ve zurna eşliğinde ilerleyen müzisyenler, Orta Anadolu'ya özgü abdallık geleneğinin canlı bir temsilini sunmaktadır. Yol boyunca müzik icra eden bu topluluk, müziği yalnızca bir eğlence aracı olarak değil, duygu ve düşünceleri dile getiren bir anlatım biçimi olarak kullanmaktadır. Baba ve kızın müzisyenleri ilgiyle izlemesi, abdallığın sözlü ve müzikli kültür yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan bir değer olduğunu hissettirmektedir. Bu sahne, Kırşehir'in halk müziği geleneğiyle özdeşleşen kültürel kimliğini yansıtırken; kentin UNESCO tarafından "Müzik Şehri" olarak tanınmasının temelinde yer alan abdallık kültürüne görsel bir gönderme yapmaktadır.

Sevgili kızım bazı insanlar çok konuşmaz ama sustuklarında bile bir şeyler anlatırlar. Neşet Ertaş'ta öyle bir ozan. Sazı ile konuşur kalpten kalbe yol eyler. Neşet Ertaş Kırşehir'de doğdu. Babası Muharrem Ertaş ona önce insan sevmeyi sonra bağlama çalmayı öğretti. Neşet Ertaş babasının öğrettiği gibi o kadar güzel bir insan oldu ki ona "Bozkır'ın Tezenesi" denildi. Neşet Ertaş sazını çalmaya başladı mı sanki bir orkestra çalıyor gibi olurdu. Hele de bir bozlak havalandırdı mı insanın tüm duygularına tercüman olur, gözlerinin yaşlarıyla kalpleri yumuşatırdı. İnsanı kendine anlatırdı. O nedenle onu dinleyen herkes kendinden bir şey bulurdu. Biz de Neşet Ertaş'ın türküleri ile büyüdük. Bu nedenle çok şanslıyız. O bizim için Neşet babamız olarak kalacak.

Görsel 4.7.

Görselde, sazını dizine almış bir halk ozanı ön planda yer almakta; dingin duruşu ve çalgısıyla çevresine sessiz bir anlatı sunmaktadır. Ozanın karşısında duran bir baba ve küçük kızı, dikkatle bu müzikal anlatımı dinlemektedir. Sahnedeki bağlama, abdallık geleneğinin temel unsurlarından biri olarak yalnızca bir çalgıyı değil, duygu ve yaşam deneyimlerini aktaran bir aracı temsil etmektedir. Ozan figürü, Anadolu halk müziğinin sözle olduğu kadar ezgiyle de anlam kazandığını hissettirmektedir. Bu yönüyle görsel, Neşet Ertaş ile özdeşleşen abdallık geleneğinin, insanın iç dünyasına seslenen ve kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel bir miras olduğunu vurgulamaktadır.

Neşet Ertaş, Türk halk müziğinin en güçlü temsilcilerinden biri olmasının yanı sıra, Anadolu'nun kültürel hafızasında derin izler bırakmış bir halk ozanıdır. 1938 yılında Kırşehir'de dünyaya gelen Ertaş, abdallık geleneği içerisinde yetişmiş; müziği, yaşamın içinden süzülen duygu ve düşüncelerin bir anlatım biçimi olarak benimsemiştir. Babası

Muharrem Ertaş'tan aldığı müzikal birikimle bağlama çalmayı öğrenmiş; ancak onu asıl önemli kılan unsur, müziği yalnızca teknik bir icra alanı olarak değil, insanı insana yaklaştıran bir değer aktarım aracı olarak görmesidir.

Neşet Ertaş'ın eserlerinde sevgi, hüznün, yalnızlık, kader, alçakgönüllülük ve insan onuru gibi temalar ön plana çıkmaktadır. Bu temalar, bireysel duyguların ötesine geçerek toplumsal bir karşılık bulur. Onun türkülerinde dile gelen acı ve sevinçler, Anadolu insanının ortak yaşam deneyimlerini yansıtır. Bu yönüyle Ertaş, yalnızca kendi duygularını ifade eden bir sanatçı değil; toplumun ortak sesi hâline gelen bir ozandır. “Bozkırın Tezenesi” olarak anılması, onun müziğinin bozkır coğrafyasının ruhunu ve sessizliğini dile getirme gücüne işaret etmektedir.

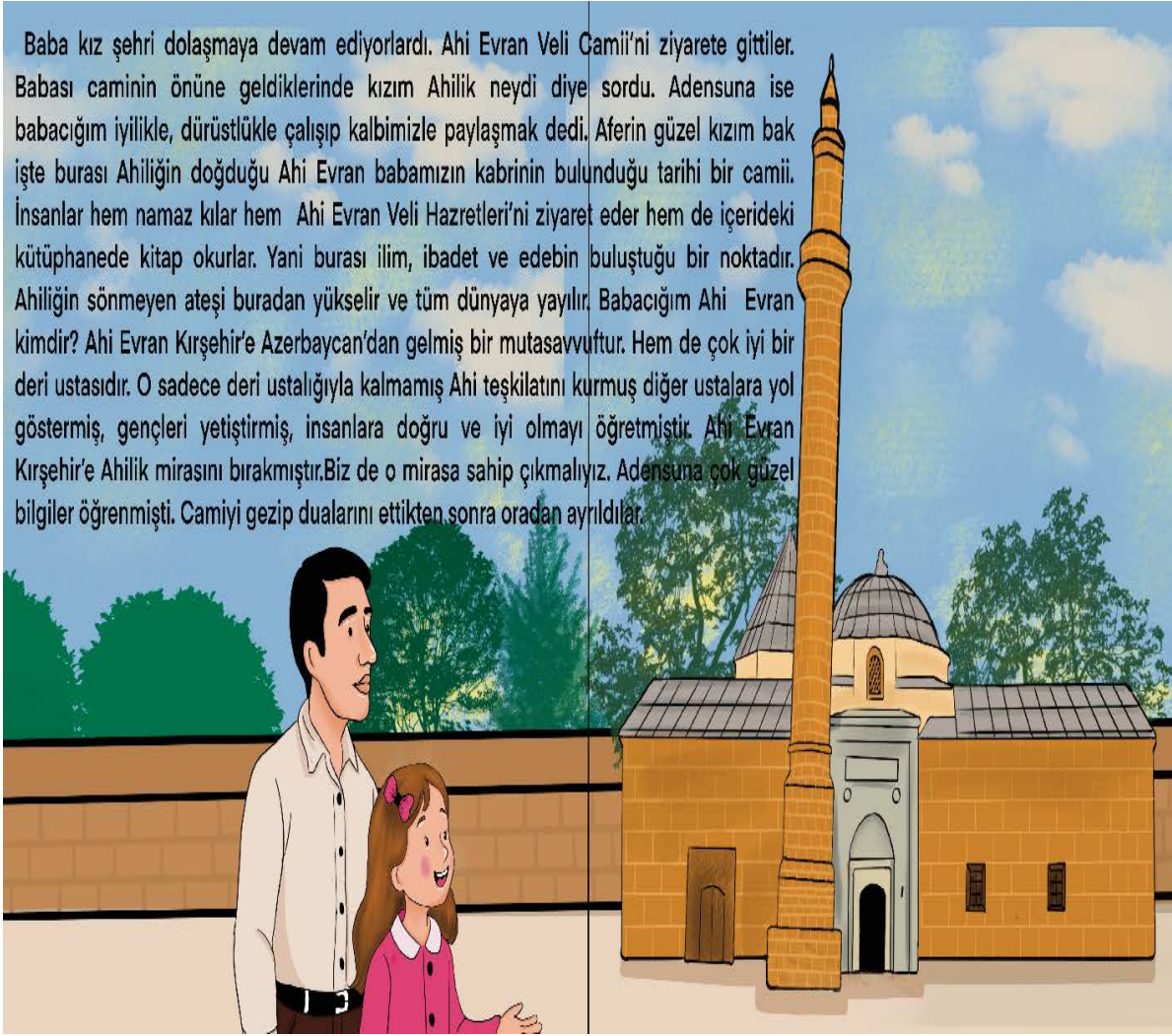
Abdallık geleneği, Neşet Ertaş'ın sanat anlayışının temelini oluşturur. Bu gelenekte müzik, geçim aracı olmanın ötesinde, insanlarla kurulan manevi bir bağıdır. Abdallar, söz ve ezgiler yoluyla yaşadıkları toplumsal gerçeklikleri ifade ederken, aynı zamanda ahlaki değerleri de kuşaktan kuşağa aktarırlar. Neşet Ertaş'ın müziğinde bu aktarım açık biçimde hissedilir. Onun eserleri, dinleyiciye yalnızca bir melodi sunmaz; sabır, paylaşma, sevgi ve merhamet gibi değerleri de sezdirir.

Kırşehir'in kültürel kimliği ile Neşet Ertaş'ın sanatı arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Kent, halk müziği ve abdallık geleneğiyle özdeşleşmiş; bu yönüyle kültürel sürekliliğin önemli merkezlerinden biri hâline gelmiştir. Neşet Ertaş'ın Kırşehir'de doğup yetişmiş olması, onun müziğinin yerel kültürle olan bağı güçlüdür. Bu bağ, Kırşehir'in günümüzde “müzikle yaşayan bir şehir” olarak anılmasında da etkili olmuştur.

Neşet Ertaş'ın kültürel mirası, çocuklara yönelik eserlerde ve anlatılarda önemli bir aktarım alanı bulmaktadır. Çocuk edebiyatında onun yaşamı, müziği ve temsil ettiği değerler aracılığıyla yerel kültür tanıtılmakta; çocuk okurun kendi kültürel kökleriyle bağ kurması desteklenmektedir. Bu bağlamda Ertaş, çocuklara yalnızca tanıtılan bir sanatçı değil; değerleriyle örnek gösterilen bir kültürel figür olarak öne çıkmaktadır. Onun müziği ve yaşam felsefesi, çocuk edebiyatında kültürel kimlik oluşumuna katkı sağlayan önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

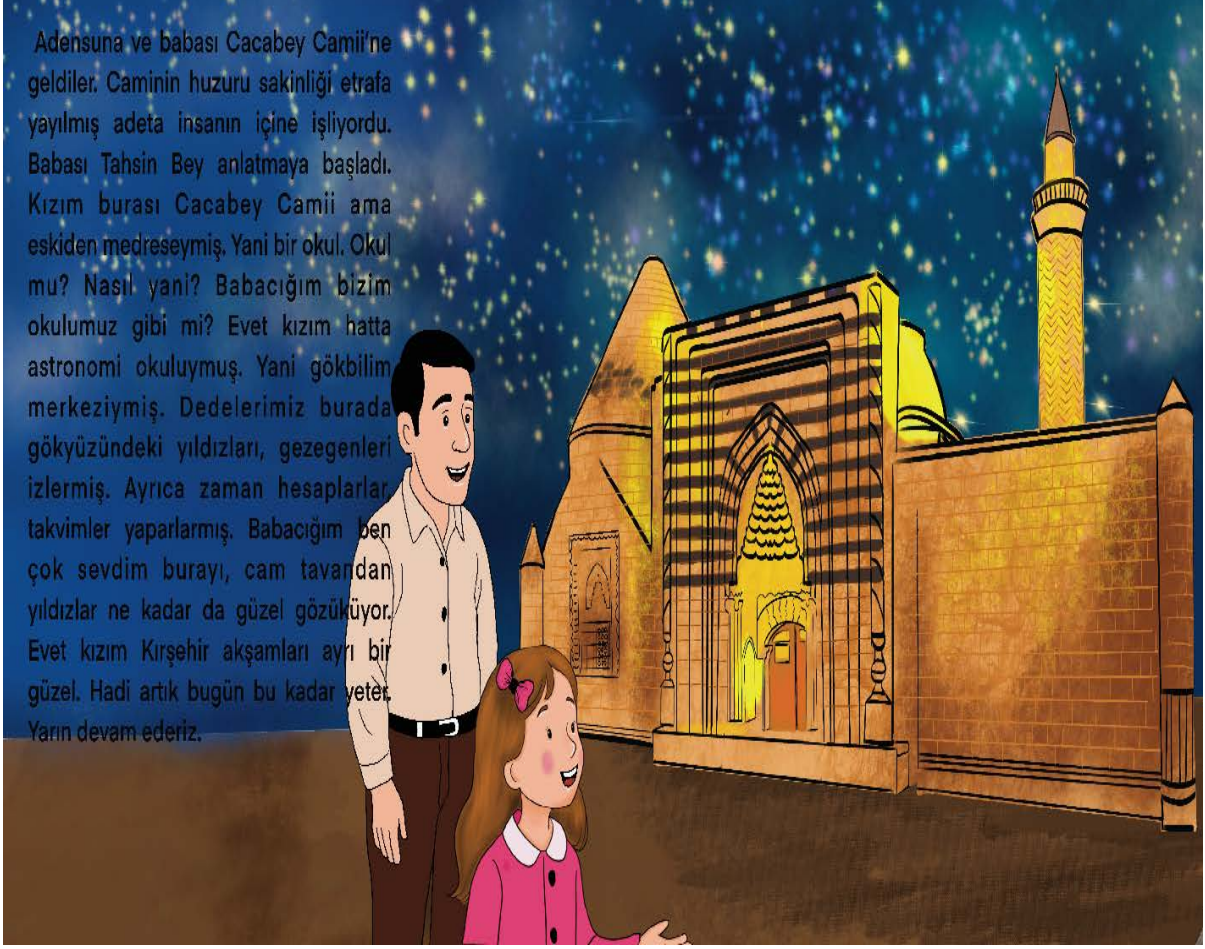
Neşet Ertaş, sanatıyla Anadolu'nun sözlü ve müzikli kültürünü geleceğe taşıyan, yerel değerleri evrensel bir duyarlılıkla buluşturan bir halk ozanıdır. Onun temsil ettiği abdallık

geleneği ve insan merkezli müzik anlayışı, kültürel aktarım açısından büyük bir önem taşımakta; özellikle çocuklara yönelik anlatılarda bu mirasın yaşatılmasına imkân tanımaktadır.

Görsel 4.8.

Görselde, bir baba ve kız çocuğunun tarihi bir mekânın önünde durarak yapıyı dikkatle izlediği görülmektedir. Arka planda yer alan cami, sade mimarisi ve yüksek minaresiyle mekâna hâkim bir konumda bulunmaktadır. Yapının çevresini saran yeşil alanlar ve açık gökyüzü, sahneye huzurlu bir atmosfer kazandırmaktadır. Ön plandaki çocuk figürünün meraklı duruşu, bu mekânın yalnızca bir ibadet alanı değil, aynı zamanda anlam ve değer taşıyan bir kültürel miras olduğunu hissettirmektedir. Görsel, Ahi Evran Veli Camii etrafında şekillenen Ahilik kültürünün, iyilik, dürüstlük ve paylaşma gibi temel değerlerle gündelik yaşamla buluştuğu bir anlatım sunmaktadır. Bu yönüyle sahne, Kırşehir'in tarihsel ve kültürel kimliğini çocuk okura görsel düzeyde aktarmayı amaçlayan bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

Görsel 4.9.

Geceyi andıran mavi tonların hâkim olduğu bir gökyüzü altında, tarihî yapı tüm ihtişamıyla yükselmektedir. Yapının aydınlatılmış taş yüzeyi, vresindeki karanlıkla belirgin bir karşıtlık oluşturur. n planda yer alan baba ve kız çocuğu, yapıya ilgi ve hayranlıkla bakarak bu mekânın taşıdığı anlamı keşfetmektedir. Gökyüzünde serpiştirilmif yıldızlar, yapının geçmişte bilimsel çalışmalarla da ilişkilendirilen bir merkez olduğunu çağrıştırmaktadır. Görsel, Kırşehir'in tarih, inanç ve bilim unsurlarını bir arada barındıran kültürel kimliğini ocuk okura görsel bir anlatım aracılığıyla aktarmaktadır.

Adensuna evine gidip güzelce uyudu. Sabah ise çok neşeli bir şekilde uyanıp kahvaltı masasına oturdu. Bir yandan kahvaltısını yapıyor bir yandan da annesine Kırşehir'e anlatıyordu. Sofrada kahkahalar uçuşuyor, Tahsin Bey ve Fatma Hanım kızlarının mutluluğunu ortak oluyordu.

Görsel 4.10.

Aile bireylerinin bir araya geldiği kahvaltı sofrasında sıcak ve neşeli bir ortam dikkat çekmektedir. Masanın etrafında anne, baba ve çocuk yan yana oturmakta; yüzlerindeki gülümsemeler paylaşılan mutluluğu yansıtmaktadır. Sofrada yer alan yiyecekler ve içecekler, günlük yaşamın doğal akışını ve aile içi birlikteliği simgelemektedir. Çocuğun anlatma isteği ve ebeveynlerin onu dikkatle dinlemesi, aile içindeki sevgi ve iletişimin güçlü olduğunu göstermektedir. Görsel, Kırşehir gezisinin ardından yaşanan bu an üzerinden, aile bağları ve birlikte vakit geçirme kültürünü sade bir anlatımla yansıtmaktadır.

Baba ve kız hazırlanıp Kaman İlçesi yakınlarında bulunan Japon bahçesi'ne doğru yola çıktılar. Japonya'daki bahçelerden esinlenerek yapılan bu bahçe Japonya dışındaki en büyük Japon bahçelerinden biriydi. Adına burayı görünce çok mutlu oldu. Her yer yemyeşil ve çok güzeldi. Babacığım neden buranın adı Japon Bahçesi? Sevgili kızım yıllar önce Japonlar gelip kazı yapmaya başlamışlar. Bu kazılara Kale Höyük kazıları denir. Türk ve Japon dostluğunu temsil eden çok güzel bir bahçedir.

Görsel 4.11.

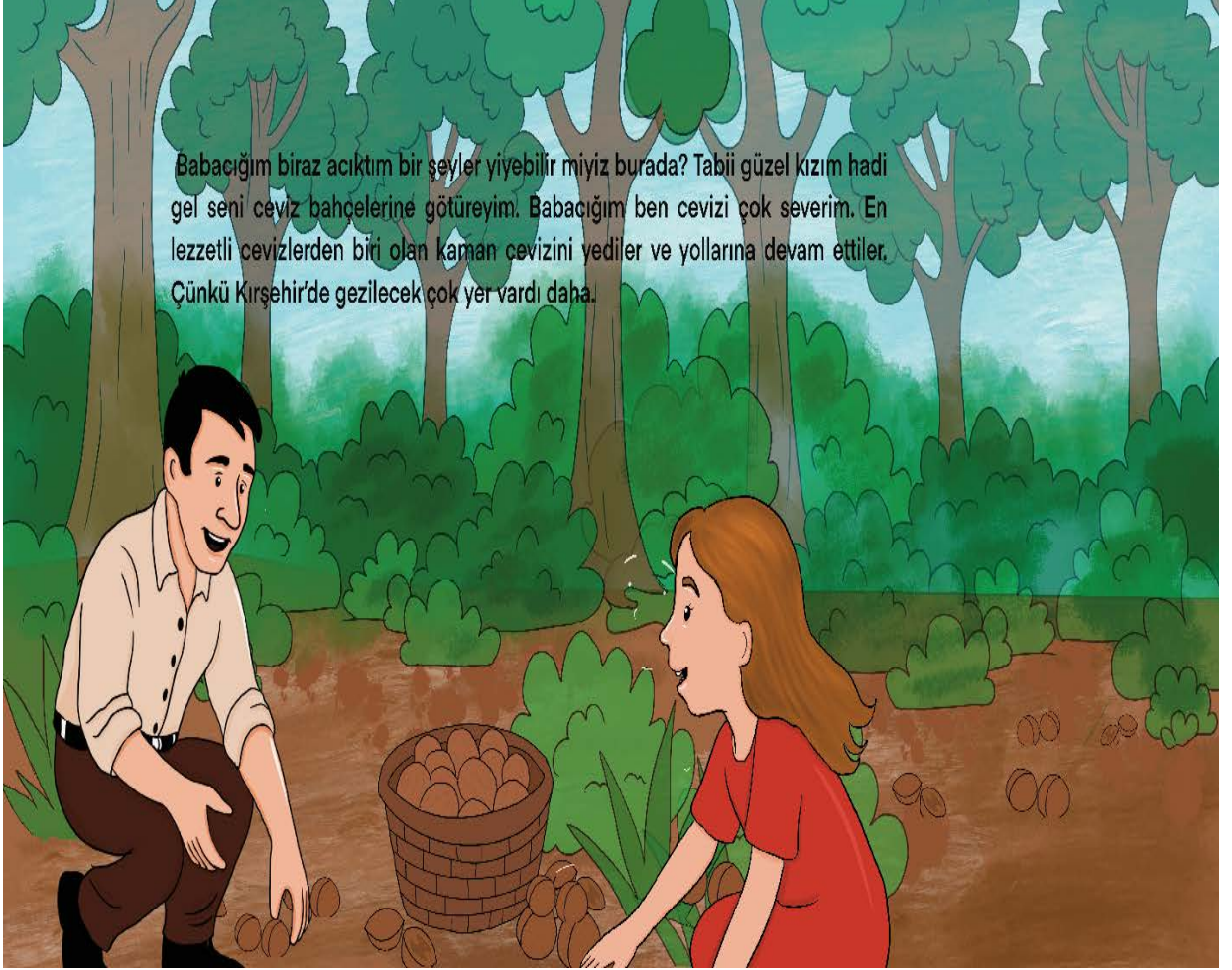
Yeşilin farklı tonlarıyla çevrili bir alanda yer alan taş yapı, izleyeni sakin ve dingin bir atmosfere davet etmektedir. Yapının önünden içeri doğru uzanan taş döşeli yol, bakışı merkezdeki açıklığa yönlendirirken düzenli ve simetrik bir mimari anlayışı yansıtmaktadır. Yolun iki yanında yer alan iri taş bloklar, doğal dokularını koruyarak mekânın doğayla uyum içinde tasarlandığını hissettirmektedir. Yapının giriş kısmında kullanılan geometrik çizgiler ve sade mimari detaylar, mekâna hem tarihsel hem de kültürel bir anlam kazandırmaktadır.

Arka planda yoğun biçimde görülen bitki örtüsü, yapının çevresiyle bütünleşmesini sağlamakta; doğanın sessizliği ve huzuru ön plana çıkmaktadır. Bu yeşil alan, mekânın yalnızca gezilecek bir yer değil, aynı zamanda düşünmeye ve gözlem yapmaya elverişli bir alan olduğunu düşündürmektedir. Yapının iç kısmına doğru ilerleyen perspektif, ziyaretçiyi adım adım keşfe yönlendiren bir anlatım sunmaktadır. Taşların dokusu, düzeni

ve yerleştirilişi, emek ve planlama gerektiren bir sürecin ürünü olduğunu açıkça göstermektedir.

Görsel, farklı kültürlerin bir araya gelerek ortak bir değer oluşturabileceğini simgeleyen bir anlatım taşımaktadır. Japon bahçe anlayışından esinlenen bu mekân, doğaya saygı, sadelik ve denge kavramlarını ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda Anadolu coğrafyasında yer alması, kültürler arası etkileşimin somut bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle görsel, hem yerel hem de evrensel kültürel unsurların bir arada sunulduğu bir mekânı betimlemektedir.

ocuk kitabı bağlamında ele alındığında bu sahne, çocuğun farklı kültürleri tanınmasına, doğayla uyumlu meknları fark etmesine ve geçmişle bugün arasında bağ kurmasına katkı sağlamaktadır. Görsel aracılığıyla sunulan bu ortam, merak duygusunu besleyen, keşfetmeye açık ve öğretici bir anlatım dili oluşturmaktadır. Mekânın sessizliği, düzeni ve doğayla kurduğu ilişki, kültürel değerlerin yalnızca sözle değil, görsel unsurlar yoluyla da aktarılabilenini göstermektedir.

Babacığım biraz acıktım bir şeyler yiyebilir miyiz burada? Tabii güzel kızım hadi gel seni ceviz bahçelerine götüreyim. Babacığım ben cevizi çok severim. En lezzetli cevizlerden biri olan kaman cevizini yediler ve yollarına devam ettiler. Çünkü Kırşehir'de gezilecek çok yer vardı daha.

Görsel 4.12.

Geniş ağaçların gölgesi altında uzanan ceviz bahçesi, doğayla iç içe sakin bir ortam sunmaktadır. Yüksek gövdeli ağaçlar ve sık yaprak dokusu, alanın serin ve huzurlu bir atmosfere sahip olduğunu hissettirmektedir. Toprak zemine dağılmış cevizler, hasat zamanını çağrıştıran doğal bir görüntü oluştururken, çevredeki yeşil bitki örtüsü mekânın canlılığını artırmaktadır. Bahçenin düzeni, doğaya müdahale edilmeden, doğal akışın korunduğu bir alan izlenimi vermektedir.

Ön planda yer alan baba ve kız çocuğu, yere düşen cevizleri birlikte toplamaktadır. Baba figürünün eğilerek cevizleri işaret etmesi, çocuğa rehberlik ettiğini ve bu süreci bir öğrenme anına dönüştürdüğünü düşündürmektedir. Kız çocuğu ise dikkatle cevizleri toplarken yüz ifadesiyle bu deneyimden keyif aldığını göstermektedir. Yanlarında bulunan sepet, yapılan işin paylaşım ve emek temelli bir etkinlik olduğunu vurgulamaktadır. Bu sahne, birlikte vakit geçirmenin ve doğayla temas kurmanın sade ama anlamlı bir örneğini sunmaktadır.

Görsel, Kırşehir'in Kaman ilçesiyle özdeşleşen ceviz üretimine dolaylı bir gönderme yapmaktadır. Kaman cevizi, bölgenin doğal koşullarıyla şekillenmiş yerel bir ürün olarak hem ekonomik hem de kültürel açıdan önem taşımaktadır. Bu bağlamda ceviz bahçesi, yalnızca bir tarım alanı değil, yerel yaşam biçiminin ve üretim kültürünün bir parçası olarak değerlendirilebilir. Doğal üretim sürecinin çocukla birlikte deneyimlenmesi, yerel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarımına işaret etmektedir.

Görsel 4.13.

Göl kıyısında yer alan sahne, doğanın sakinliği ile insanın merak duygusunu bir araya getiren huzurlu bir atmosfer sunmaktadır. Durgun su yüzeyi, gökyüzünün sıcak tonlarını yansıtırken gölün çevresindeki yeşil alanlar manzaraya doğal bir çerçeve oluşturmaktadır. Suyu yakın bölgelerde uzun otlar ve bitkiler yer almakta, bu da alanın doğal yapısının korunduğunu göstermektedir. Gölün içinde ve kıyıya yakın kesimlerinde duran

flamingolar, zarif duruşları ve pembe tonlarıyla sahnenin en dikkat çekici unsurlarından biri hâline gelmektedir. Bazı flamingolar sığ sularda hareketsiz dururken, bazıları kanat çırparak gökyüzünde süzülmekte ve görsele canlılık katmaktadır.

Ön planda yer alan baba ve kız çocuğu, göl kıyısında diz çökerek bu manzarayı yakından izlemektedir. Kız çocuğunun göle doğru eğilmiş duruşu ve yüzündeki hayranlık ifadesi, doğayla kurduğu doğrudan teması yansıtmaktadır. Baba figürü ise çocuğa eşlik eden, onu gözlem yapmaya teşvik eden bir rehber konumundadır. Bu birlikte izleme hâli, yalnızca bir gezinti anı değil; aynı zamanda öğrenme, keşfetme ve paylaşma sürecini temsil etmektedir. Çocuğun flamingolara duyduğu ilgi, hayvanlara ve doğal çevreye karşı gelişen duyarlılığı simgelemektedir.

Görsel, Kırşehir sınırları içerisinde yer alan Seyfe Gölü'nün doğal zenginliğine gönderme yapmaktadır. Gölün çok sayıda kuş türüne ev sahipliği yapması, burayı önemli bir doğal yaşam alanı hâline getirmektedir. Flamingoların gölde serbestçe dolaşması, bu alanın ekolojik açıdan taşıdığı değeri görsel düzeyde ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu sahne, doğanın korunması ve doğal yaşam alanlarının tanınması gerektiğine dair örtük bir mesaj da içermektedir.

Çocuk kitabı bağlamında değerlendirildiğinde bu görsel, çocuğun doğayı tanınması, hayvanları yakından gözlemlemesi ve yaşadığı coğrafyanın doğal mirasını fark etmesi açısından önem taşımaktadır. Sahne, çevre bilinci ve doğa sevgisinin sözlü anlatımın yanı sıra görsel unsurlar aracılığıyla da aktarılabilceğini göstermektedir. Bu yönüyle görsel, çocuğun merak duygusunu destekleyen, keşfetmeye açık ve öğretici bir anlatım sunarak kültürel ve doğal değerlerin erken yaşta benimsenmesine katkı sağlamaktadır.

Görsel 4.14.

Geniş bir su yüzeyinin çevrelediği doğal manzara, sakinlik ve huzur duygusu uyandıran bir atmosfer sunmaktadır. Gölün durgun yüzeyi gökyüzünün açık tonlarını yansıtırken, kıyı boyunca uzanan yeşil bitki örtüsü doğayla iç içe bir görünüm oluşturmaktadır. Suyu yakın alanlarda yer alan uzun otlar ve çalılıklar, bölgenin doğal yapısını vurgulamakta; insan eliyle şekillendirilmemiş bir çevre izlenimi vermektedir. Gölün ortasında ve kıyıya yakın kesimlerinde bir arada duran flamingolar, manzaraya canlılık ve estetik bir hareket katmaktadır. Kuşların suyla kurduğu sakin ilişki, doğanın kendi ritmi içinde var olduğunu hissettirmektedir.

Ön planda yer alan baba ve kız çocuğu, bu doğal manzarayı birlikte izleyerek ilerlemektedir. Çocuğun yüzündeki sevinç ve merak duygusu, doğayla kurulan bu karşılaşmanın onun için ne kadar etkileyici olduğunu göstermektedir. Baba figürünün rehber konumda yer alması, çocuğun çevresini tanıma ve anlamlandırma sürecine eşlik edildiğini düşündürmektedir. Bu birlikte ilerleme hâli, yalnızca bir gezinti değil, aynı zamanda öğrenme ve paylaşma anı olarak da okunabilir.

Görselde yer alan göl ve çevresi, Hirfanlı Baraj Gölü'nün doğal zenginliğine gönderme yapmaktadır. Flamingoların varlığı, bölgenin farklı kuş türlerine ev sahipliği yapan önemli bir yaşam alanı olduğunu ima etmektedir. Aynı zamanda gölde görülen küçük tekne, suyun yalnızca doğal bir unsur değil, çevrede yaşayan insanlar için de bir geçim ve yaşam kaynağı olduğunu düşündürmektedir. Bu durum, doğa ile insan yaşamı arasındaki dengeyi görsel düzeyde ortaya koymaktadır.

Çocuk kitabı bağlamında değerlendirildiğinde bu sahne, çocuğun doğayı tanınması, hayvanlara karşı duyarlılık geliştirmesi ve yaşadığı coğrafyanın doğal değerlerini fark etmesi açısından anlam taşımaktadır. Görsel, doğayı yalnızca bir arka plan unsuru olarak değil, öğrenilen ve değer verilen bir kültürel çevre olarak sunmaktadır. Bu yönüyle sahne, çevre bilinci, doğa sevgisi ve yerel doğal mirasın çocuklara aktarılması açısından önemli bir görsel anlatım oluşturmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Kırşehir'e özgü kültürel öğeler temel alınarak geliştirilen bir çocuk kitabı aracılığıyla, yerel kültürün çocuk edebiyatı yoluyla aktarılabilirliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sürecinde Kırşehir'in tarihsel, toplumsal ve folklorik özellikleri çocukların yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak ele alınmış; bu kültürel öğeler çocuk kitabı türünün anlatım özelliklerine uygun biçimde kurmaca bir yapı içerisinde sunulmuştur. Bu bağlamda çalışma, yerel kültürün çocuk kitaplarında yalnızca bilgi aktaran bir unsur olarak değil, aynı zamanda çocuğun ilgisini çeken, anlamlandırmasını destekleyen ve kültürel farkındalık kazandıran bir içerik olarak yapılandırılabilirliğini göstermiştir.

Araştırma sonucunda, yerel kültürel öğelerin çocuk kitabı formatında sunulmasının çocuk edebiyatı açısından önemli bir potansiyel taşıdığı görülmüştür. Geliştirilen çocuk kitabında kültürel unsurların doğrudan ve didaktik bir anlatım yerine, hikâye kurgusu ve karakterler aracılığıyla verilmesinin, kültürel aktarımı daha etkili ve çocuk merkezli hâle getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, çocuk kitaplarında kültürel öğelerin sunumunda anlatı kurgusunun ve dil-anlatım özelliklerinin belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Çalışmanın bir diğer sonucu, yerel kültür temelli çocuk kitaplarının çocuklarda yaşadıkları çevreye yönelik farkındalık oluşturma potansiyelinin yüksek olduğudur. Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk kitabı aracılığıyla sunulması, çocukların kendi kültürel çevrelerini tanımalarına, yerel değerlere ilişkin bir bilinç geliştirmelerine ve kültürel aidiyet duygusu kazanmalarına katkı sağlayabilecek niteliktedir. Bu yönüyle çalışma, çocuk edebiyatının yalnızca bireysel okuma becerilerini destekleyen bir alan olmadığını; aynı zamanda kültürel sürekliliğin sağlanmasında işlevsel bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca araştırma, çocuk edebiyatı alanında yerel kültür temelli ürün geliştirme çalışmalarının sınırlı olduğu bir alana özgün bir katkı sunmaktadır. Geliştirilen çocuk kitabı, yerel kültürün çocuklara uygun bir dil ve anlatımla nasıl dönüştürülebileceğine dair somut bir örnek oluşturmaktadır. Bu durum, hem çocuk edebiyatı yazarları hem de eğitimciler için yerel kültürün çocuk kitaplarında kullanımına yönelik yol gösterici bir nitelik taşımaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, Kırşehir'e ait kültürel öğelerin çocuk kitabı aracılığıyla etkili, pedagojik ve estetik bir biçimde sunulabileceğini ortaya koymuştur. Yerel kültür temelli çocuk kitabı geliştirme yaklaşımının, çocuk edebiyatının kültürel aktarım işlevini güçlendirdiği ve çocukların kültürel farkındalık kazanmalarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda çalışma, çocuk edebiyatı, kültürel aktarım ve eğitim alanlarında yapılacak benzer araştırmalar için hem içerik hem de yöntem açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Bu çalışma, yerel kültür temelli çocuk kitabı geliştirme yaklaşımını merkeze alarak çocuk edebiyatı, kültürel aktarım ve eğitim alanlarına çok yönlü katkılar sunmayı amaçlamaktadır. Öncelikle araştırma, Kırşehir'e özgü kültürel öğeleri temel alan bir çocuk kitabı geliştirilmesi yoluyla, çocuk edebiyatında yerel kültürün nasıl yapılandırılabilmesine ilişkin özgün bir örnek ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, çocuk kitaplarında sıklıkla yer verilmeyen yerel kültür unsurlarının edebî ve pedagojik bir çerçeve içinde sunulabileceğini göstermesi bakımından alanyazına katkı sağlamaktadır.

Araştırmanın önemli katkılarından biri, kültürel aktarımın yalnızca kuramsal düzeyde ele alınmasıyla yetinilmeyip somut bir ürün üzerinden incelenmesidir. Geliştirilen çocuk kitabı, yerel kültürel öğelerin çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun biçimde nasıl dönüştürülebileceğine dair uygulamaya dayalı bir örnek sunmaktadır. Bu durum, çocuk edebiyatı alanında ürün geliştirme temelli çalışmalar için yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. Aynı zamanda çalışma, çocuk kitaplarının yalnızca okuma becerisi kazandıran araçlar değil, aynı zamanda kültürel bilinç ve aidiyet duygusu geliştiren önemli eğitim materyalleri olduğunu vurgulamaktadır.

Çalışma, eğitim alanına da katkı sağlamaktadır. Yerel kültür öğelerini içeren çocuk kitaplarının, çocukların yaşadıkları çevreyi tanımalarına, kültürel değerleri fark etmelerine ve kültürel çeşitliliğe saygı geliştirmelerine katkı sunduğu ortaya konulmaktadır. Bu yönüyle araştırma, öğretmenler, eğitim programı geliştiriciler ve çocuk edebiyatı yazarları için yerel kültür temelli materyal geliştirme konusunda örnek teşkil etmektedir. Ayrıca geliştirilen çocuk kitabı, sınıf içi ve sınıf dışı öğrenme ortamlarında kullanılabilecek alternatif bir eğitim materyali olarak değerlendirilebilir.

Bunun yanı sıra çalışma, çocuk edebiyatında yerel kültürün temsiline ilişkin yapılacak yeni araştırmalar için bir başlangıç noktası sunmaktadır. Kırşehir örneği üzerinden yürütülen bu

araştırma, farklı Őehirler ve bölgeler için yapılacak benzer çalışmalarla karşılaştırılabilir bir model ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışma, yerel kültürlerin ocuk edebiyatı yoluyla korunması, yaşatılması ve kuşaklar arası aktarımına yönelik akademik araştırmalara yöntemsel ve içeriksel katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, ocuk edebiyatı alanında yerel kültür temelli ürün geliştirme çalışmalarının önemine dikkat çekerek hem kuramsal hem de uygulamaya dönük özgün katkılar sunmaktadır.

ocuk edebiyatında çoğunlukla ulusal ya da evrensel temalara yer verilmekte, yerel kültürel ögeler sınırlı ölçüde ele alınmaktadır. Bu nedenle farklı Şehir ve bölgelerin kendine özgü kültürel değerlerini konu alan ocuk kitaplarının geliştirilmesi, çocukların yaşadıkları çevreyi tanımalarına ve kültürel aidiyet duygusu geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Araştırmacılar için, bu çalışmada geliştirilen ocuk kitabının çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen uygulamalı araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Yerel kültür temelli ocuk kitaplarının çocukların kültürel farkındalık düzeyi, aidiyet duygusu ve kültürel değerleri tanıma becerileri üzerindeki etkileri deneysel ya da nitel araştırma yöntemleriyle ele alınabilir.

Kültür temelli ocuk kitabı geliştirme çalışmalarının yalnızca metin retimiyile sınırlı kalmayıp dijital hikâye, etkileşimli kitap ve görsel-işitsel materyallerle desteklenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2014). *Türk eğitim tarihi*. Pegem Akademi.
- Aslanapa, O. (2007). *Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Beşiroğlu, Ş. Ş. (2009). *Türk Halk Müziğinde Ozanlık Geleneği*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ciecierski, L. M., Nageldinger, J. ve Bintz, W. P. (2016). *Using informational texts in early childhood classrooms*. International Literacy Association.
- Cleveland, M. (2015). *Teaching science through trade books*. NSTA Press.
- Çer, E. (2016). Çocuk edebiyatı ve çocuğa görelilik ilkesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 245–260.
- Demircan, C. (2014). Çocuk kitaplarında tasarım ve biçimsel özellikler. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 112–126.
- Demirel, Ö. (2018). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya* (25. bs.). Ankara: Pegem Akademi
- Dilidüzgün, S. (2007). *Çağdaş çocuk edebiyatı*. Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Tudem Yayınları.
- Döl, S. (1999). Resimli çocuk kitaplarının tanımı ve özellikleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 13(2), 145–152.
- Erkal, M. (2016). *Sosyoloji (Toplum bilimine giriş)*. Der Yayınları.
- Erkmen, S. (2003). *Çocuk kitaplarında resimleme ve görsel anlatım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eyice, S. (1993). *Anadolu Selçuklu Mimarlığı*. İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Furner, J. M. (2018). Using children's literature to teach mathematics in the primary grades. *Journal of Research in Childhood Education*, 32(2), 143–156.

- Gençaydın, Z. (1993). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Giddens, A. (2013). *Sosyoloji* (Çev. H. Özel ve C. Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gökalp, Z. (2019). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gönen, M. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gönen, M. (2000). Çocuk edebiyatının çocuk gelişimine etkisi. *Okul Öncesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 15–22.
- Gönen, M. (2005). *Çocuk edebiyatı ve okul öncesi eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2015). *Çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi.
- Güngör, İ. H. (1983). *Temel tasar (Basic Design)*. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları.
- Güngör, İ. H. (1983). *Temel tasar (Basic design)*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Güvenç, B. (2010). *İnsan ve kültür*. Boyut Yayınları.
- Hannibal, M. A. Z., Vasiliev, R., Lin, C. Y., ve Jacobs, J. (2002). Science instruction through children's literature. *School Science and Mathematics*, 102(7), 373–382.
- Hofstede, G. (2011). *Cultures and organizations: Software of the mind*. New York: McGraw-Hill.
- Kafesoğlu, İ. (2014). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kaplan, M. (2018). *Kültür ve dil*. Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi* (35. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Köse, E. (2019). Resimli çocuk kitaplarında değer iletimi ve pedagojik uygunluk. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 78–94.

- Kroeber, A. L. ve Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A critical review of concepts and definitions*. Cambridge: Harvard University Press
- Mahzoon Haghegh, M., Ebrahimi, S., ve Seyyedrezaei, S. H. (2018). Integrating picture books into early childhood STEM education. *Early Childhood Education Journal*, 46(6), 1–10.
- Matthews, G. V. T. (2013). *The Ramsar Convention on Wetlands: Its history and developmen*
- Meriç, C. (2016). *Bu ülke*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Ortaöğretim sosyoloji ders kitabı (11. sınıf)*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Norton, D. (2011). *Through the eyes of a child: An introduction to children's literature*. Pearson.
- Oğuz, M. Ö. (2013). *Somut olmayan kültürel miras: Alanlar, tanımlar, yaklaşımlar*. Grafiker Yayınları.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Özbek, M. (2014). *Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Özünel, E. (2000). Çocuk kitaplarında resim–metin ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Dergisi*, 4(1), 45–58.
- Pantaleo, S. (2017). *Pedagogy and children's picturebooks: A critical introduction*. London: Routledge.
- Pantoya, M. L., Aguirre-Munoz, Z., ve Hunt, E. M. (2015). Developing an engineering identity through picture books. *Journal of Pre-College Engineering Education Research*, 5(1), 1–13.
- Portz, A. (2015). Supporting STEM learning through literacy. *Young Children*, 70(3), 16–23.

- Ramsar Convention Secretariat. (1971). *Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat*.
- Sağsöz, A. (2019). Bilgilendirici çocuk kitaplarının eğitimde kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 44(197), 89–104.
- Seçilmiş, G. ve Atılğan, M. (2000). *Anadolu kültürünün nazar boncuğu: Kırşehir'in gelenek ve görenekleri*. Kırşehir Valiliği Kültür Hizmeti Yayınları..
- Seven, S. (2010). Okul öncesi dönemde bilişsel gelişim ve görsel materyaller. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 348–356.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*. İstanbul: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2021). Çocuk kitaplarında metin–görsel ilişkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 17(1), 22–35.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). *Cacabey Camii ve Medresesi*.
- Turan, F. (2000). *Çocuk kitaplarında görsel algı ve estetik*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tür, G. ve Turla, A. (1999). *Okul öncesi dönemde çocuk ve kitap*. İstanbul: Ya-Pa
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Güncel Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- UNESCO. (2023). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO Publishing.
<https://www.unesco.org>
- Wolfenbarger, C. D. ve Sipe, L. R. (2007). A unique visual and literary art form: Recent research on picturebooks. *Language Arts*, 84(3), 273–280
- Yavuzer, H. (2000). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, M. (2014). Eğitim ve kültürel değerler üzerine bir değerlendirme. *Eğitim ve Toplum*, 5(2), 45–60.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Fatma YILMAZ

Eğitim Durumu

Ortaöğretim: Kırşehir Dedeli İlköğretim Okulu

Lise: Fatma Muzaffer Mermer Anadolu Kız Meslek Lisesi, Grafik Tasarım Bölümü (2011)

Lisans: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi (2015)

Mesleki Deneyim

Bil Koleji — **Resim Öğretmeni (2017)**

Final Okulları — **Resim Öğretmeni (2022)**

Çocuk kitabı çizerliği (2018–Halen)

Kişisel Bilgiler

Fatma Yılmaz 1993 doğumlu, evli ve bir çocuk annesidir.